

**BALTIJAS STARPTAUTISKĀ AKADĒMIJA
BALTIC INTERNATIONAL ACADEMY**

Dilmukhametov Salavat

**Neklasificēti līgumi Kazahstānas, Latvijas un Vācijas civiltiesību jomā:
salīdzinošā juridiskā analīze**

**Non-defined contracts in the civil law of Kazakhstan, Latvia and Germany:
comparative legal analysis**

Promocijas darba kopsavilkums
Zinātniskā doktora grāda iegūšanai tiesību zinātne
Apakšnozare – Civiltiesības

The abstract of the promotional work
for the receipt of Doctor of Law degree
Subdivision of Science: Civil Law

Rīga, 2018

INFORMĀCIJA

Promocijas darbs tika izstrādāts Baltijas Starptautiskajā akadēmijā.

Doktora studiju programma – Tiesību zinātne.

Promocijas darba vadītāja - Dr. jur. Tatjana Jurkeviča.

Promocijas darba zinātniskais apstiprinājums pēdējā posmā

- Iesniegts un apspriests doktorantūras programmas “Tiesību zinātne” informatīvajā seminārā 20.01.2017.
- Apspriests un apstiprināts doktorantūras programmas “Tiesību zinātne” sanāksmē 04.09.2018.
- Apspriests un apstiprināts doktorantūras programmas “Tiesību zinātne” paplašinātajā sanāksmē 20.09.2018.
- Atzīts kā pilnībā sagatavots un pieņemts BSA Promocijas padomē “Tiesību zinātne” 24.10.2018.

Oficiālie recenzenti

1. Dr.iur., doc. A.Baikovs – Baltijas Starptautiskā akadēmija, Latvija.
2. Dr.iur. prof. Ingrīda Veikša - Biznesa augstskola Turība, Latvija
3. Dr.iur., prof. Svetlana Moroza - Kaspijas Universitāte, Kazahstāna

Promocijas darba prezentācija un aizstāvēšana notiks Baltijas Starptautiskās akadēmijā Promocijas padomes atklātajā sēdē Rīgā, Lomonosova ielā 1/4, 14.12.2018.g.

Ar promocijas darbu var iepazīties BSA bibliotēkā (Lomonosova ielā 1/4, Rīgā).

Atsauksmes sūtīt Promocijas padomes sekretāram Rīgā, Lomonosova ielā. 4, LV-1003, tālrunis: 67100234, e-pasts: aleks_baikov@inbox.lv. Atsauksmes vēlams sūtīt skenētā veidā ar parakstu.

Promocijas padome sekretārs – BSA Dr. iur., doc. Aleksandrs Baikovs.

PUBLIKĀCIJU SARAKSTS/ LIST OF PUBLICATIONS:

1. Дильмухаметов С. Смешанные и непоименованные договоры в гражданском праве РК. (а) Международная научно-практическая конференция: «Роль частного права в модернизации российской экономики» (Уфа, 23.04.2013). Организаторы конференции: Башкирский государственный университет, Башкортостанское отделение Ассоциации юристов России, Общественная палата Республики Башкортостан, Самарский государственный университет, Волгоградский государственный университет, Юридический факультет Кубанского государственного аграрного университета, ЗАО «Центр правовых технологий» // Сборник научных статей международной научно-практической конференции «Роль частного права в модернизации российской экономики», 2013, С. 308-313. ISBN 978-5-7477-3207-0; (b) Республиканская научно-практическая конференция студентов, магистрантов и докторантов: «Молодежь и глобальные проблемы современности» (Караганда, 11.03.2013). Организаторы конференции: Министерство образования и науки Республики Казахстан, Карагандинский университет «Болашак» // Материалы Республиканской научно-практической конференции студентов, магистрантов и докторантов: «Молодежь и глобальные проблемы современности», 2013, С. 166-169. ISBN 978-601-273-173-6.

2. Дильмухаметов С. Юридическая характеристика смешанных и непоименованных договоров в гражданском праве РК. Международная научно-практическая конференция в рамках ежегодных цивилистических чтений (Алматы, 13-14.05.2013). Организаторы конференции: Научно-исследовательский институт частного права Caspian University, Германское общество по международному сотрудничеству (GIZ), Юридическая фирма «Зангер» и Казахстанский Международный Арбитраж // Материалы международной научно-практической конференции в рамках ежегодных цивилистических чтений, посвященной 90-летию видного казахстанского ученого-цивилиста Юрия Григорьевича Басина «Гражданское право и корпоративные отношения», 2013, С. 496-501. ISBN 978-601-7483-03-6.

3. Dilmukhametov S. Non-defined contracts: questions of applicable law // Scientific works of “Adilet” Journal, No. 4, Almaty, 2015, Pp. 132-134. ISSN 2077-9860.

4. Dilmukhametov S. Legal regulation of non-defined contractual structures in civil law of the Republic of Kazakhstan. International scientific-practical conference: “SCIENCE. LAW. STABILITY.” (Riga, 23-24.04.2015). Conference Organizers: Baltic International Academy // Baltic Journal of Law No. 4 (39), 2015, Pp. 46-52. RSCI. ISSN 1691-0702.

5. Dilmukhametov S. Qualification of hybrid and undefined contractual structures in the system of contract law // *Subsoil Use and Law Journal*, No. 2, Almaty, 2015, Pp. 134-136. Certificate of Registration of the Mass Media No. 5623 – Dated 18 February 2005, Astana.

6. Дильмухаметов С. Классификация правомерных действий в контексте теории корпоративного управления. Международная научно-практическая конференция в рамках ежегодных цивилистических чтений (Алматы, 21-22.05.2016). Организаторы конференции: Научно-исследовательский институт частного права Caspian University, Германское общество по международному сотрудничеству (GIZ), Юридическая фирма «Зангер» и Казахстанский Международный Арбитраж // *Материалы международной научно-практической конференции в рамках ежегодных цивилистических чтений, посвященные 20-летию Научно-исследовательского института частного права и 10-летию Казахстанского Международного Арбитража, «Юридические факты как основания возникновения, изменения и прекращения гражданских правоотношений»*, 2016, С. 175-181. ISBN 978-601-7314-96-5.

7. Dilmukhametov S. et al. Qualification of a distribution contract in judicial practice of Kazakhstan, Germany and Latvia // *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, Vol. VII, Iss. 7 (21), Bucharest, 2016, Pp. 1673-1679. **Scopus** 0,198. ISSN 2068-696X.

8. Дильмухаметов С. Некоторые особенности правового регулирования дистрибьюторских договоров в Казахстане, Германии и Латвии: сравнительный анализ. Международная научно-практическая конференция в рамках ежегодных цивилистических чтений (Алматы, 29-30.09.2016). Организаторы конференции: Научно-исследовательский институт частного права Caspian University, Юридическая фирма «Зангер» и Казахстанский Международный Арбитраж // *Материалы международной научно-практической конференции в рамках ежегодных цивилистических чтений «Гражданское законодательство Республики Казахстан и других постсоветских стран: прошлое, настоящее, будущее»*, 2017, С. 311-318. ISBN 978-601-80152-4-3.

9. Dilmukhametov S. The system of civil contracts: its importance in Continental European system of law. International scientific-practical conference: “SCIENCE. LAW. STABILITY.” (Riga, 27.04.2017). Conference Organizers: Baltic International Academy // *Baltic Journal of Law* No. 4 (47), 2017, Pp. 56-62. **Ulrich’s Periodicals Directory, Index Copernicus International, CEEOL, RSCI**. ISSN 1691-0702.

10. Dilmukhametov S. The system of civil contracts in Kazakhstan, Germany and Latvia. / International Scientific Conference “Innovative Development and Demand for Science in Modern Kazakhstan” (Almaty, 23-24.11.2017. Conference Organizers: Foundation of the First President of the Republic of Kazakhstan – Elbasy // *Collection of articles of the*

International Scientific Conference “Innovative Development and Demand for Science in Modern Kazakhstan”, 2017, Pp. 148-153. ISBN 978-601-06-4759-6 (General Part), ISBN 978-601-06-4762-6 (Part 3).

11. Дильмухаметов С. История развития непоименованных договоров в гражданском праве Казахстана, Латвии и Германии. Международная научно-практическая конференция: «НАУКА. ПРАВО. СТАБИЛЬНОСТЬ.» (Рига, 26.04.2018). Организаторы конференции: Балтийская Международная Академия // Балтийский юридический журнал №. 1, 2018, С. 23-35. **Ulrich’s Periodicals Directory, Index Copernicus International, CEEOL, RSCI.** ISSN 1691-0702.

12. Dilmukhametov S. et al. Optionality Limits of Conclusion of Shareholders’ Agreements under Kazakhstan and German Law // Anais da Academia Brasileira de Ciencias (Annals of the Brazilian Academy of Sciences), Vol. 90 (2 Suppl. 1), Rio de Janeiro, 2018, Pp. 2604-2613. **Scopus.** ISSN 0001-3765 (printed version) / ISSN 1678-2690 (online version).

Dalība ar referātiem starptautiskās zinātniskās konferencēs/ Participation with reports at international scientific conferences:

1. Международная научно-практическая конференция, «Роль частного права в модернизации российской экономики», «Смешанные и непоименованные договоры в гражданском праве РК», РФ, Уфа, 23.04.2013.

2. Международная научно-практическая конференция в рамках ежегодных цивилистических чтений, посвященная 90-летию видного казахстанского ученого-цивилиста Юрия Григорьевича Басина, «Гражданское право и корпоративные отношения», «Юридическая характеристика смешанных и непоименованных договоров в гражданском праве РК», Алматы, 13-14 мая 2013 г.

3. International scientific-practical conference, “SCIENCE. LAW. STABILITY.”, “Legal regulation of non-defined contractual structures in civil law of the Republic of Kazakhstan”, LV, Riga, 23-24 April, 2015.

4. Международная научно-практическая конференция в рамках ежегодных цивилистических чтений, посвященная 20-летию Научно-исследовательского института частного права и 10-летию Казахстанского Международного арбитража, «Юридические факты как основания возникновения, изменения и прекращения гражданских правоотношений», «Классификация правомерных действий в контексте теории корпоративного управления», РК, Алматы, 21-22 мая 2015 г.

5. International Scientific Conference on the Unification of Legislation of the People’s Republic of China and the Republic of Kazakhstan, “Non-defined contracts: questions of applicable law”, RK, Almaty, 18.11.2015.

6. Международная научно-практическая конференция в рамках ежегодных цивилистических чтений, посвященная 75-летию академика НАН РК, д.ю.н., профессора М.К. Сулейменова, «Гражданское законодательство Республики Казахстан и других постсоветских стран: прошлое, настоящее, будущее», «Некоторые особенности правового регулирования дистрибьюторских договоров в Казахстане, Германии и Латвии: сравнительный анализ», РК, Алматы, 29-30 сентября 2016 г.

7. International scientific-practical conference, “SCIENCE. LAW. STABILITY.”, “The system of civil contracts: its importance in Continental European system of law”, LV, Riga, 27 April, 2017.

8. XI International Scientific Conference “Innovative Development and Demand for Science in Modern Kazakhstan”, “The system of civil contracts in Kazakhstan, Germany and Latvia”, RK, Almaty, 23-24 November, 2017.

9. Международная научно-практическая конференция, «НАУКА. ПРАВО. СТАБИЛЬНОСТЬ.», «История развития непоименованных договоров в гражданском праве Казахстана, Латвии и Германии», Латвия, Рига, 26 апреля 2018 г.

ANOTĀCIJA

Promocijas darba tēma: Neklasificēti līgumi Kazahstānas, Latvijas un Vācijas civiltiesību jomā: salīdzinošā juridiskā analīze.

Promocijas darbs sastāv no ievada, 3 sadaļām, nobeiguma un bibliogrāfijas, kurā iekļauti 359 darbu nosaukumi. Promocijas darba kopējais apjoms ir 188 lapas.

Ievads atklāj pētījuma tēmas nozīmīgumu, nosaka pētījuma priekšmetu un objektu; nosaka mērķus un uzdevumus; atspoguļo teorētisko un metodoloģisko pamatu; uzskaitītas pielietotās pētījumu metodes; norāda uz pētījumu reglamentējošo sistēmu un empīrisko bāzi; formulēti pētījuma jautājumi; nosaka zinātniski-praktisko nozīmi un pētījuma novitāti; formulē noteikumus, kas izvirzīti aizstāvībai; pārskata apstiprinātos pētījuma rezultātus; sniedz promocijas darba struktūras aprakstu.

Promocijas darba **pirmajā sadaļā** tiek veikta Kazahstānas, Latvijas un Vācijas civillikuma līgumu sistēmas izpēte. Autors nosaka tiesisko režīmu neklasificētiem līgumiem. Vēsturiskās un juridiskās analīzes ietvaros tiek pētīti neklasificētas līguma struktūras attīstības galvenie posmi Kazahstānā, Latvijā un Vācijā.

Promocijas darba **otrajā sadaļā** tiek pētīta neklasificēta līguma juridiskā būtība, definēts neklasificēta līguma jēdziens un iezīmes. Promocijas darba autors analizē Kazahstānas, Latvijas un Vācijas civillikumā konkrētu veidu neklasificētu līgumu juridisko būtību, izpēta jaukta līguma elementus un iezīmes. Tiek veikts salīdzinājums starp neklasificēta līguma un jaukta līguma struktūru.

Promocijas darba **trešajā sadaļā** autors salīdzinoši analizē vispārējus un īpašus ierobežojumus brīvībai noslēgt neklasificētu līgumu Kazahstānā, Latvijā un Vācijā. Tiek izpētīta iespēja piemērot klasificēto līgumu reglamentējošās īpašas obligātās normas attiecībā uz neklasificēta līguma nosacījumiem. Tiek apskatītas tiesiskās sekas attiecībā uz neklasificētiem līgumiem labas ticības principa pārkāpuma gadījumā. Tiek izpētīti tiesiskie mehānismi šķēršļu novēršanai saskaņā ar neklasificēta līguma nosacījumiem.

Secinājumos ir apkopoti galvenie pētījuma rezultāti un priekšlikumi tiesību bāzes uzlabošanai.

Atslēgas vārdi: neklasificēts līgums, civiltiesības, līguma brīvība, salīdzinošā analīze, tiesiskais režīms, līguma veids.

SATURS

Informācija par publikācijām.....	3
Ievads	9
1. Līgumu klasifikācijas vispārīgie noteikumi kontinentālās Eiropas tiesību sistēmā.....	15
1.1. Līgumu sistēmas jēdziens un nozīme	15
1.2. Neklasificētu līgumu attīstības vēsturiskie un juridiskie aspekti.....	17
2. Neklasificētu līgumu juridiskais raksturojums	19
2.1. Neklasificēto līgumu jēdziens un veidi.....	19
2.2. Neklasificēto līgumu attiecība pret jauktiem līgumiem.....	20
3. Neklasificētu līgumu tiesiskais regulējums saskaņā ar Kazahstānas, Latvijas un Vācijas tiesību aktiem	22
3.1. Brīvības ierobežojumi noslēgt neklasificētus līgumus	22
3.2. Civiltiesību normu piemērošana neklasificētiem līgumiem	24
Secinājumi	27
Bibliogrāfija	31

IEVADS

Pētījuma tēmas nozīmīgums. Neklasificēto līgumu struktūra atbilst mūsdienu tirgus ekonomikas prasībām. Šīs struktūras priekšrocība ir tāda, ka tā ļauj radīt neizsmeļamu skaitu dažādu līgumu veidu un patiešām atklāt pilnīgu līguma brīvības potenciālu. Bez tam, neklasificēts līgums bieži vien palīdz pusēm ar minimālām izmaksām veicināt ekonomisko, tehnoloģisko, sociālo un citu inovāciju apriti. Tomēr tiesībaizsardzības praksē līgumstruktūras jaunināju dēļ rodas grūtības ar neklasificēta līguma novērtējumu. Šī problēma ir ļoti grūti risināma kontinentālās Eiropas tiesību sistēmas valstīs, kurām ir labi izstrādāta normatīvā sistēma klasificētiem līgumiem un izteikta klasificētu un neklasificētu līgumu diferenciacija.

Ja neklasificētais līgums ir nepareizi novērtēts, to vēlāk identificē kā cita veida līgumu, un tādā veidā tiek piemērots nepareizs tiesiskais režīms, kas var izraisīt netaisnīgu pušu autonomijas samazināšanos, līguma spēkā neesamību vai citu civiltiesiskās atbildības pasākumu piemērošanu. Tāpēc neklasificētu līgumu novērtēšanas mehānismu uzlabošanu veicina tiesībaizsardzības prakses objektīvās vajadzības.

Neklasificētu līgumu pētījumos īpaša nozīme ir ārvalstu pieredzes izpētei. Kontinentālās Eiropas tiesību sistēmas valstīs ir unikāla pieredze neklasificētu līgumu tiesiskajā regulējumā; likumdevējs lielu skaitu no tiem ir nodevis klasificētu līgumu kategorijai. Tādējādi daudzi klasificēti līgumi, kas paredzēti civiltiesībās, sākotnējā vēsturiskā stadijā tika pieņemti, noslēdzot neklasificētu līgumu juridisko statusu. Pēc tam likumdevēji kontinentālās Eiropas tiesību sistēmā, nosakot to nozīmi un plašu piemērojamību praksē, ir paredzējuši šādus līgumus pozitīvā likumdošanā.

Attiecībā uz valstu izvēli salīdzinošai juridiskajai izpētei daļēji tas ir saistīts ar faktu, ka Kazahstānas, Latvijas un Vācijas civiltiesību sistēma attiecas uz tiesību sistēmu, kas vispirms radās Vācijā. Tajā pašā laikā normatīvo aktu līmenī mūsdienu līgumu sistēma starp Kazahstānu, Latviju un Vāciju tika veidota dažādos vēsturiskajos laikos, tādēļ klasificēto līgumu kopums Kazahstānas, Latvijas un Vācijas līgumu sistēmā ir atšķirīgs, taču tas ir arī vienlīdz nozīmīgi, lai veiktu visaptverošu salīdzinošu juridisku pētījumu par neklasificētiem līgumiem.

Šajā kontekstā Vācijas civiltiesību doktrīnai, kurai ir vairāk nekā simts gadu ilga nepārtrauktas attīstības pieredze, ir īpaša nozīme neklasificētu līgumu pētīšanā tikai GCC¹. Ietvaros. Ne mazāk interesanta ir neuzskaitāmā tiesu prakse, kas parasti attiecībā uz neklasificētiem līgumiem rada tiesisko drošību daudziem turpmākajiem gadiem. Tomēr, neskatoties uz to, tiesām joprojām ir jāreaģē uz pastāvīgo tiesību aktu aizkavēšanos no

¹ Bürgerliches Gesetzbuch vom 18. August 1896 / URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> [viewed: 15.07.2018].

civiltiesību vajadzībām strīdos, kas saistīti ar pilnīgi jauniem atsevišķiem neklasificētu līgumu veidiem.

Latvijas un Kazahstānas civiltiesības atrodas vēsturiskajā attīstības stadijā, un zinātne joprojām meklē visas izejas no juridiskajiem strupceļiem. Kazahstānas un Latvijas civiltiesību likumu salīdzinošs juridiskais pētījums ir abpusēji izdevīgs, ievērojot līdzīgu vēsturisko civilo tiesību attīstības trajektoriju pēdējo gadu desmitu laikā. Līgumtiesību institūciju salīdzinājumā konkrēta līguma sistēmas “laika pārbaude” ļautu novērtēt priekšrocības un trūkumus neklasificētu līgumu tiesiskajā regulējumā un, ņemot vērā Vācijas pieredzi, palīdzētu precīzāk un visaptverošāk definēt neklasificēta līguma juridisko būtību, kā arī precīzāk un elastīgāk pielāgot neklasificētu līgumu tiesisko regulējumu Kazahstānas un Latvijas civiltiesībās.

Tādējādi tirgus attiecību attīstība, klātbūtne visu veidu inovācijās civiltiesiskajā aprītē, kas prasa piemērotus juridiskos instrumentus to mediācijai, aizvien pieaugošais globalizācijas process un praksē esošo līgumisko struktūru modelēšana, kas ir svešas un sarežģītas vienas tiesiskās sistēmas juridiskajā kvalifikācijā un vienlaikus saprotamas un ierastas citā tiesību sistēmā, liecina par to, ka izraudzītais temats ir būtisks.

Pētījuma jautājumi:

1. Kāda ir neklasificēta līguma juridiskā būtība, noteicošie raksturlielumi?
2. Kāda ir neklasificētu līgumu vispārējā un specifiskā tiesiskā regulējuma būtība?
3. Kādas ir problēmas, kas saistītas ar līguma brīvības un tās ierobežojumu saskaņošanu neklasificēta līguma tiesiskajā režīmā?

Promocijas darba mērķis. Visaptveroša salīdzinoša juridiskā pētījuma veikšana par neklasificētu līgumu juridisko būtību un tiesisko regulējumu Kazahstānas, Latvijas un Vācijas civiltiesību jomā, lai uzlabotu to normatīvo regulējumu.

Saskaņā ar izvirzīto mērķi ir noteikti šādi **apakšmērķi**:

1. Sniegt vispārēju raksturojumu par Kazahstānas, Latvijas un Vācijas līgumtiesību sistēmu;
2. Izpētīt neklasificēta līguma juridisko struktūru;
3. Izskatīt no neklasificētiem līgumiem izrietošo saistību juridisko raksturu;
4. Izpētīt līguma brīvības principa īstenošanu neklasificētu līgumu tiesiskajā režīmā;
5. Izskatīt civiltiesību noteikumu piemērošanas specifiku attiecībā uz neklasificētiem līgumiem.

Pētījuma objekts ir sabiedrisko attiecību kopums, kas saistīts ar neklasificētu līgumu slēgšanu un izpildi, kā arī to juridiskā regulējuma kārtību.

Pētījuma priekšmets ir Kazahstānas, Latvijas un Vācijas tiesību normu kopums, kas reglamentē neklasificētu līgumu slēgšanas un izpildes kārtību, tiesu prakses materiālus par šo

normu piemērošanu un civiltiesību doktrīnu, kas satur zinātnisko un teorētiskas nostādnes, kas saistītas ar neklasificētu līgumu juridisko būtību un tiesisko regulējumu.

Promocijas pētījumu teorētisko pamatu veido Kazahstānas, Latvijas, Vācijas un citu valstu zinātniski konceptuālais ietvars, principi, pamatuzskati, attieksme, pieejas, metodes un jēdzieni par civiltiesībām, kas atspoguļoti monogrāfijās, mācību grāmatās, disertācijās, tiesību žurnālus un uzziņu grāmatās.

Kazahstānas civiltiesībās neklasificēti līgumi tika aplūkoti šādu zinātnieku darbos – Ю.Г. Басин; А.Г. Диденко; А.А. Карандашева (История договорного права Казахстана XV-XX, 2004); С.В. Скрыбин; М.К. Сулейменов (Гражданское право Республики Казахстан: опыт теоретического исследования, 2016), kā arī citos.

Cilvēktiesību zinātnē Latvijā jautājumiem par neklasificētiem līgumiem tika pievērsta uzmanība šādu zinātnieku darbos – K. Balodis; J. Kārklīšs; K. Torgāns (Latvian Contract Law and the EU, 2001); А.М. Байков; М.О. Гредингер (Опыт исследования безымянных договоров, 1893), kā arī citos.

Vācijas civiltiesību doktrīnā jautājumus, kas saistīti ar neklasificētiem līgumiem analizējuši tādi pētnieki kā K. Larenz; M. Pieck (Study of the Significant Aspects of German Contract Law, 1996); R. Weber (BGB – Schuldrecht Allgemeiner Teil, 2007); Л. Эннекцерус; Я. Шапп, un citi.

Salīdzinošo juridisko pētījumu kontekstā atsevišķus jautājumus saistībā ar neklasificētiem līgumiem apskatījuši tādi pētnieki kā J. Basedow; Ch. Osakwe; R. Zimmermann (The Law of Obligations: Roman Foundations of the Civilian Traditions, 1996); Х. Кётц, К. Цвайгерт (Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права, 2000), kā arī citi.

Promocijas darbā tika izmantoti angļu, amerikāņu, franču, krievu, čehu, holandiešu, itāļu, šveiciešu un igauņu zinātnieku darbi, kuri nodarbojas ar pētījumiem līgumtiesību jomā.

Izpētes **tiesisko regulējumu** pārstāv Kazahstānas, Latvijas, Vācijas un citu valstu civiltiesiskie akti, kā arī ES direktīvas, regulas un nesaistoši “mīkstie” tiesību akti civiltiesisko attiecību jomā.

Pētījuma empīriskais pamats. Šajā darbā izmantoti autora darbā iegūtie dati attiecībā uz šādu problēmu risināšanu līgumtiesību jomā: Kazahstānas Republikas tiesiskās bāzes pilnveidošana līgumtiesību jomā lietišķās pētniecības darba ietvaros: “Privātuņēmumu tiesību un likumīgo interešu aizsardzība”, 2013. gads (Almati, Kazahstāna) pēc Techno Trading LLP pasūtījuma; sniedzot juridiskus pakalpojumus organizācijām par neklasificētu līgumu izstrādi un noslēgšanu.

Pētījuma metodoloģija. Pētījuma metodoloģiskais pamats ir mūsdienu tiesību zinātnes koncepcijas, pamatprincipi un pamatkategorijas, kā arī vispārpieņemtie zinātniskās pētniecības metodoloģiskie principi un metodes. Pētījuma gaitā tika izmantotas šādas izziņas darbības metodes: analīzes metode, sintēzes metode, indukcijas metode, dedukcijas metode, sistēmiskā metode, funkcionālā pieeja, modelēšanas metode, vēsturiskā metode, interpretācijas metode, dogmatiska metode, formalizēšanas metode un salīdzinošā metode.

Analīzes metode tika izmantota, neklasificētu līgumu juridisko raksturu un tiesisko regulējumu analīzei, kā arī, lai izstrādātu priekšlikumus Kazahstānā un Latvijā spēkā esošo tiesību aktu uzlabošanai. Sintēzes metode tika izmantota, pētot līgumu sistēmu Kazahstānā, Latvijā un Vācijā, kā arī nosakot saistību juridisko raksturu, kas izriet no dažiem neklasificētu līgumu veidiem.

Indukcijas metodi izmantoja, nosakot pušu autonomijas līmeni, noslēdzot neklasificētu līgumu, nosakot robežas un ierobežojumus brīvībai noslēgt neklasificētu līgumu. Sistēmiskā metode tika izmantota, identificējot kritērijus civillikuma jomas līgumu sistematizācijai Kazahstānā, Latvijas un Vācijas tiesību aktos. Funkcionālā pieeja tika izmantota, lai definētu neklasificētu līgumu vietu civiltiesību līgumu sistēmā.

Modelēšanas metode ļāva izveidot neklasificēta līguma modeli un norobežot to no jaukta līguma. Vēsturiskā metode ļāva noskaidrot neklasificēta līguma institūcijas izveides un attīstības tendences Kazahstānā, Latvijā un Vācijā.

Interpretācijas metode tika izmantota noteikumus par saistībām, darījumiem un līgumiem Kazahstānā, Latvijā un Vācijā reglamentējošu tiesību normu juridiskajā interpretācijā. Formālo dogmatisko metodi izmantoja, lai u neklasificēta līguma un jaukta līguma juridisko raksturu, lai izstrādātu juridisko koncepciju attiecībā uz likumā paredzēto līgumu sistēmu un neklasificētu līgumu, un šī metode tika izmantota, pētot spēkā esošos tiesību aktus Kazahstānā, Latvijā un Vācijā, kas reglamentē definētus, jauktus un neklasificētus līgumus.

Vissvarīgākā metode šī pētījuma ietvaros ir salīdzinošā pētījuma metode, ko izmantoja, lai salīdzinātu Kazahstānā, Latvijas un Vācijas civillietu dažādās pieejas un izstrādātu priekšlikumus juridisku problēmu risināšanai.

Darba **zinātniskā novitāte** ir saistīta ar faktu, ka visaptverošs salīdzinošs juridisks pētījums tiesību zinātnē par neklasificētiem līgumiem Kazahstānā, Latvijas un Vācijas civiltiesību jomā tiek veikts pirmo reizi.

Noteikumi, uz kuriem attiecas darba aizstāvība:

1. Likumīgā līgumu sistēma ir savstarpēji saistītu un mijiedarbība esošu tiesisko regulējumu kopums klasificētiem un neklasificētiem līgumiem.

2. Neklasificēts līgums ir personu līgums, kas rada tiesiskas attiecības; tā būtisks saturs ir tādu likumīgu un vienlaikus unikālu būtisku darbību veikšana vai atturēšanās no to veikšanas, kas vērstas pret konkrētiem civiltiesiskās aprites objektiem.

3. Neklasificētie līgumi var ietvert akcionāru līgumus, izplatīšanas līgumus un fiduciāros līgumus saskaņā ar Kazahstānas, Latvijas un Vācijas tiesību aktiem, kā arī fiduciārās vadības līgumus saskaņā ar Vācijas un Latvijas likumiem un norīkojuma līgumus saskaņā ar Kazahstānas un Latvijas likumiem.

4. Neklasificētie un jauktie līgumi ir neatkarīgas juridiskas struktūras, un katram no tiem ir savs nolūks un atšķirīgs tiesiskā regulējuma mehānisms civiltiesībās.

5. Saskaņā ar Kazahstānas, Latvijas un Vācijas tiesību aktiem, līdztekus vispārējiem brīvības ierobežojumiem, kas ir raksturīgi visu veidu līgumiem, neklasificētiem līgumiem var būt piemērojami īpaši ierobežojumi.

Promocijas darba rezultātu aprobācija. Autors prezentēja pētījuma rezultātus un tos apstiprināja Augstākās tiesu augstskolas “Adilet” Civillietu departamenta sanāksmē (2018. gada jūlijā), Baltijas Starptautiskās akadēmijas Doktorantūras programmas “Jurisprudence” padomes sēdē (2018. gada jūlijā), kā arī tie saņēma atbalstu šādās starptautiskās zinātniskās un praktiskās konferencēs: “ZINĀTNE”. LAIKS. STABILITĀTE.” (Rīga, 2015, 2017-2018, Baltijas Starptautiskā akadēmija); “Annual Civilian Readings” (Almati, 2015-2016, Kaspijas Universitātes privāttiesību zinātniskais institūts, Juridiskā firma “Zanger”, Vācijas Starptautiskās sadarbības aģentūra (GIZ) un Kazahstānas starptautiskā arbitrāža); Inovatīva attīstība un zinātnes pieprasījums mūsdienu Kazahstānā (Almati, 2017, Kazahstānas Republikas pirmā prezidenta fonda jauno zinātnieku padome); II Eirāzijas jauno zinātnieku forumā “Yes-Forum” (Almati, 2016, Kazahstānas Republikas pirmā prezidenta fonds), u.c.

Promocijas pētījuma galvenie rezultāti ir atspoguļoti šādos autora publicētajos darbos: Dilmukhametov S. Neklasificētie līgumi: piemērojamo tiesību jautājumi // Zinātniskie darbi “Adilet” žurnālā, Nr. 4, Almati, 2015, Lpp. 132-134. ISSN 2077-9860; Dilmukhametov S. Kazahstānas Republikas neklasificētu līgumisko struktūru tiesiskā regulēšana Kazahstānas Republikas civiltiesībās. Starptautiskā zinātniski praktiskā konference: “ZINĀTNE. LAIKS. STABILITĀTE.” (Rīga, 23-24.04.2015). Konferences organizētāji: Baltijas Starptautiskā akadēmija // Baltijas Jūras tiesību žurnāls Nr. 4 (39), 2015, Lpp. 46-52. RSCI. ISSN 1691-0702; Dilmukhametov S. et al. Sadales līguma kvalifikācija Kazahstānas, Vācijas un Latvijas tiesu praksē // Augstāko pētījumu žurnāls tiesību un ekonomikas jomā. VII, Iss. 7 (21), Bukareste, 2016, Lpp. 1673-1679. Scopus 0,198. ISSN 2068-696X; Dilmukhametov S. Civiltiesību līgumu sistēma: tā nozīme kontinentālās Eiropas tiesību sistēmā. Starptautiskā zinātniski praktiskā konference: “ZINĀTNE. LAIKS. STABILITĀTE.” (Rīga, 27.04.2017). Konferences

organizētāji: Baltijas Starptautiskā akadēmija // Baltijas Jūras tiesību žurnāls Nr. 4 (47), 2017, Lpp. 56-62. Ulrich's Periodikas katalogs, Indekss Copernicus International, CEEOL, RSCI. ISSN 1691-0702; Dilmukhametov S. Civiltiesību līgumu sistēma Kazahstānā, Vācijā un Latvijā. / Starptautiskā zinātniskā konference "Inovatīvā attīstība un zinātnes pieprasījums mūsdienu Kazahstānā" (Almati, 2013. gada 23.-24. novembris, konferences rīkotāji: Kazahstānas Republikas pirmā prezidenta fonds // Starptautiskās zinātniskās konferences "Inovatīvā attīstība un zinātnes pieprasījums mūsdienu Kazahstānā" rakstu kopums, 2017. gads, 148.-153. Lpp. ISBN 978-601-06-4759-6 (vispārīgā daļa), ISBN 978-601-06-4762-6 (3. daļa); Дильмухаметов С. История развития непоименованных договоров в гражданском праве Казахстана, Латвии и Германии. Международная научно-практическая конференция: «НАУКА. ПРАВО. СТАБИЛЬНОСТЬ.» (Рига, 26.04.2018). Организаторы конференции: Балтийская Международная Академия // Балтийский юридический журнал №. 1, 2018, С. 23-35. Ulrich's Periodikas katalogs, Indekss Copernicus International, CEEOL, RSCI. ISSN 1691-0702; Dilmukhametov S. et al. Optionality Limits of Conclusion of Shareholders' Agreements under Kazakhstan and German Law // Anais da Academia Brasileira de Ciencias (Annals of the Brazilian Academy of Sciences), Vol. 90 (2 Suppl. 1), Rio de Janeiro, 2018, Pp. 2604-2613. Scopus. ISSN 0001-3765 (printed version) / ISSN 1678-2690 (online version).

Zinātniskā un praktiskā nozīme. Darba zinātniskā nozīme ir iespēja izmantot tajā izdarītos secinājumus, lai turpinātu pētīt juridiskas problēmas, kas saistītas ar neklasificētiem līgumiem. Promocijas darba materiāli var tikt izmantoti kā pamats turpmākai nedefinētā līguma konstrukcijas zinātniskai izziņāšanai un izpētei, kā arī kalpot šī tiesiskā institūta nostiprināšanai Latvijas normatīvajos aktos.

Darba praktiskā nozīme ir iespēja izmantot pētījumā iekļautos secinājumus un priekšlikumus, lai uzlabotu Kazahstānas, Latvijas un Vācijas spēkā esošos tiesību aktus un to piemērošanas praksi. Tas ietver arī iespēju izmantot rezultātus civiltiesībuursos un speciālajosursos par līgumtiesību jautājumiem.

Promocijas darba struktūra un apjoms. Promocijas darba struktūra sastāv no ievada, trīs sadaļām, noslēguma un bibliogrāfijas. Promocijas darbs ir izklāstīts 188 lappusēs.

1. VISPĀRĒJIE LĪGUMU KLASIFIKĀCIJAS NOTEIKUMI KONTINENTĀLĀS EIROPAS LĪGUMU SISTĒMĀ

1.1. Līgumu sistēmas jēdziens un nozīme

Kontinentālās Eiropas tiesību sistēmas valstīs ir vispāratzīts, ka, studējot vai nu likumu kopumā, vai tā jomas apakšsistēmu, kā viena no zinātniskās izziņas pamatmetodēm tiek izmantota sistēmiskā metode. Tas ir atkarīgs no objektīviem apstākļiem, proti, paša likuma sistēmiskajām īpašībām.

Jebkuras tiesību sistēmas fokusā atrodas civiltiesības. Tā ir centrālā un fundamentālā kontinentālās Eiropas tiesību sistēmas sfēra. Ne velti kontinentālās Eiropas tiesību sistēmas valstis tiek sauktas par “civilkodeksa” valstīm.²

Civiltiesībām ir sava sistēma, kas izpaužas kā savstarpēji saistītu un mijiedarbībā esošu apakšsfēru un institūciju kopums, no kā tā sastāv. Līgumtiesības ir viena no galvenajām civiltiesību jomas institūcijām.

Līgumu sistēmiskā pētījuma nozīmīgumu var novērot arī pastāvīgajā līgumtiesību attīstībā. Līgumtiesības bieži saskaras ar jauniem izaicinājumiem. Tas ir saistīts ar pastāvīgām izmaiņām uzņēmējdarbībā, politikā un tiesību aktos, kas saistīti ar globalizāciju. Šāda veida izmaiņas ietekmē ne tikai pušu līgumattiecības, bet arī valsts līgumattiecības kopumā. Piemēram, tehnoloģiskās izmaiņas, izmaiņas, kas saistītas ar līguma formu un saturu, jaunu neklasificētu līgumu ieviešana, izmaiņas valsts tiesību aktos.³

Līgumtiesību sistēma kontinentālās Eiropas tiesību sistēmā ir sadalīta divos pamata modeļos, proti, Vācijas un Francijas. Autors secina, ka līgumtiesību sistēmas Kazahstānā un Latvijā atsaucas uz Vācijas modeli. Vācijas, Kazahstānas un Latvijas līgumtiesības ir sadalītas vispārīgās un speciālajās daļās.

Vācijas, Kazahstānas un Latvijas līgumtiesībās pastāv atsevišķa līguma princips; kopā ar vispārējo līgumu teoriju pastāv vienlaicīgas iezīmes konkrētiem klasificēta veida līgumiem, t.i., vispārējiem noteikumiem attiecībā uz visiem līgumiem un īpašiem noteikumiem klasificētiem līgumiem. Atšķirībā no kontinentālās Eiropas tiesību sistēmas valstīm anglosakšu tiesību sistēmu valstīs ir spēkā galvenā līguma princips, proti, pastāv vienota līgumu teorija

² Сулейменов М.К. Гражданское право в системе права // Гражданское право в системе права: Сб. материалов Международной научно-практической конференции в рамках ежегодных чтений / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы: НИИ частного права КазГЮУ, 2007а. – С. 8.

³ Schulze, R. The New Challenges in Contract Law // New Features in Contract Law / by R. Schulze. – Munich: European Law Publishers, 2007. – P. 3.

attiecībā uz visiem līgumu tipi (veidiem), apakštīpiem (paveidiem), un nav tāda jēdziena kā “definēts jeb s līgums”.⁴

Atšķirībā no Kazahstānas duālista princips līgumtiesībās ir spēkā Vācijas un Latvijas tiesību aktos, saskaņā ar kuriem līgums ir sadalīts kā komerciāls un civiltiesisks, un attiecīgi tikai komerclīgumiem piemērojama tiesiskais režīms tiek saglabāts atsevišķi no tā, kas piemērojama civiltiesiskajiem līgumiem.

Vienlaikus, duālista princips ir spēkā Vācijā, Kazahstānā un Latvijā, regulējot komerclīgumu. Komerciālam darījumam ir duāls režīms – viens ir darījumu veikšanas režīms starp tirgotājiem, bet otrs attiecas uz darījumiem, kas tiek veikti, piedaloties patērētājam.

Līgumu sistēma joprojām ir ļoti sarežģīta un nepilnīgi attīstīta līguma tiesību sfēra, par spīti daudzajiem pētījumiem, kas veltīti līgumu sistēmas analīzei juridiskajā literatūrā.

Līgumu sistēmas tiesiskais regulējums Kazahstānā, Latvijā un Vācijā ir sadalīts likumā paredzētajos un neparedzētajos līgumos. Likumā paredzēto līgumu regulējums tiek veikts uz pozitīvo tiesību normu rēķina. Likumā neparedzēto līgumu regulēšana tiek veikta ar pašregulācijas palīdzību un individuālām juridiskām metodēm, proti, pats līgums, kas ietver savus individuālos nosacījumus, ir pašregulējošs faktors, kas izriet no līgumattiecībām.

Pētījums parādīja, ka likumā paredzēto līgumu sistēma Kazahstānā, Latvijā un Vācijā atbilst visām sistēmas iezīmēm kopumā, proti, pastāv savstarpēji saistīti sistēmas elementi, attiecības starp sistēmas elementiem, sistēmas vienotais mērķis, sistēmas struktūra un tās integritāte.

Pamatojoties uz līgumu sistēmas pazīmju izpēti, autors formulēja likumā paredzēto līgumu sistēmu.

Turklāt autors secina, ka, atšķirībā no Vācijas un Latvijas tiesību aktos paredzēto līgumu sistēmas duālā satura, likumā paredzēto līgumu sistēma Kazahstānā ir monistiska. Ievērojot dažādās pieejas, tiek izklāstīti duālās un monistiskās likumā paredzēto līgumu sistēmas jēdzieni.

Kazahstānas, Latvijas un Vācijas civiltiesībās pastāv divi atsevišķi tiesiski režīmi attiecībā uz klasificētiem un neklasificētiem līgumiem. Paralēli vispārējam tiesiskajam regulējumam attiecībā uz klasificētiem un neklasificētiem līgumiem, pastāv īpašs regulējums atsevišķiem klasificētu līgumu veidiem.

⁴ Осаке К. Сравнительное правоведение: схематический комментарий. Пер. с англ. – М.: Юристъ, 2008. – С. 406; Pollock, F. Contracts in Early English Law // Harvard Law Review. – 1893. – Vol. 6, No. 8. – P. 402. Quoted: Brody, B.F. Anglo-Saxon Contract Law: A Social Analysis // DePaul Law Review. – 1969. – Vol. 19. – P. 270.

Vispārējam tiesiskajam režīmam attiecībā uz neklasificētiem līgumiem un klasificēto līgumu īpašiem juridiskiem režīmiem, kas ir raksturīgi jebkurai tiesību sistēmai, ir savas specifiskās atšķirības.

Autors promocijas darbā sniedz vairākus piemērus un secina, ka Kazahstānā, Latvijā un Vācijā, līdztekus vispārējam pieejām, pastāv likumā paredzēto līgumu sistēmas veidošanas individuālās īpatnības.

1.2. Neklasificēto līgumu attīstības vēsturiskie un juridiskie aspekti

Neklasificētie līgumi izriet no romiešu likumiem, un sākotnēji tiem nebija nodrošināta juridiska aizsardzība. Laika gaitā šī pieeja vairs neatbilda Romas ekonomiskās dzīves vajadzībām, saistībā ar kurām pakāpeniski tika nodrošināta tiesiska aizsardzība attiecībā uz dažiem jauniem nolīgumu veidiem. Romiešu likumā tika izmantoti vienīgi savstarpēji nesaderīgi līgumi, pārējie līgumi palika ārpus šādas aizsardzības. Citiem vārdiem sakot, neklasificētu līgumu juridiskais spēks un brīvības princips līguma veidu Romiešu periodā nav pilnībā atzīts.

Viduslaiku periodā vadījās pēc “pacta sunt servanda” (“vienošanās ir jāievēro”) principa. Savstarpējās piekrišanas princips “pacta sunt servanda” (“vienošanās ir jāievēro”) viduslaiku kanonu likumā bija balstīta uz kristīgās morāles patiesības priekšrakstiem.⁵

“Pacta sunt servanda” princips tika piemērots visiem līgumu veidiem, tostarp tiem, kas attiecas uz neklasificētiem līgumiem. Tomēr neklasificēto līgumu doktrīna beidzot tika izveidota tikai agrīnā mūsdienu periodā.

Agrīnā mūsdienu periodā tiesību, tostarp līgumtiesību izpētē, juristi sāka izmantot humanitāro un salīdzinošo metodiku, atkāpjoties no sholastiskas metodēm.

Interpretējot juridiskos jautājumus, juristi izmantoja ne tikai Justīnijas tiesību kodeksu, bet arī aplūkoja daudzus citus avotus (filozofiskus, reliģiskus, vēsturiskus u.c.). Tas bija pamats jēdzienu pārskatīšanai līgumtiesību jomā attiecībā uz tādiem jautājumiem kā līguma būtība, visu neklasificēto līgumu procesuālā aizsardzība, līgumu cēloņsakarība, līgumu klasifikācija utt.

1900. gadā Rietumeiropas tiesību kodeksi tika papildināti ar citu kodifikāciju, proti, Vācijas Civilkodeksu. GCC nav atsevišķa panta vai rindkopas par brīvību noslēgt neklasificētus līgumus, bet tiek pieņemtas šādas civiltiesiskās aprites dalībnieku tiesības. Jautājums par līguma veida brīvas noteikšanas principu GCC attīstīšanas laikā bija jau tik nenoliedzams, ka

⁵ Lesaffer, R. Medieval canon law and early modern treaty law // Journal of the History of International Law. – 2000. – No. 2 (2) – Pp. 182-183.

Vācijas kodifikācijas autori uzskatīja par lieku to norādīt tieši GCC, aprobežojoties ar šādu tiesību izcelšanu tikai sagatavošanas materiālos.⁶

Mūsdienās visiem neklasificētiem līgumiem Vācijā tiek piemērota procesuālā aizsardzība bez jebkādiem nosacījumiem vai ierobežojumiem, un tie tiek uzskatīti par noslēgtiem no brīža, kad puses vienojušās par visiem būtiskajiem līguma nosacījumiem.

Promocijas darbā tiek pētīta neklasificēto līgumu attīstības vēsture Kazahstānā un Latvijā pirmsrevolūcijas periodā.

Autors secina, ka pirmsrevolūcijas periodā Kazahstānas un Latvijas teritorijā bija īpaši vietējie juridiskie avoti, kas ļāva noslēgt neklasificētus līgumus.

Kad Latvija atguva neatkarību, galvenie līgumtiesību un tiesisko attiecību regulēšanas avoti bija Krievijas impērijas likumu kodeksa desmitā līmeņa pirmā daļa⁷ un Baltijas republiku vietējo tiesību kodeksa trešā daļa⁸, kas ļāva noslēgt neklasificētos līgumus. 1937. gadā, pieņemot Latvijas Civillikumu, ir saglabāta pēctecība attiecībā uz neklasificētu līgumu juridisko statusu. Pirmās neatkarīgās Latvijas Republikas civillikums ļāva pusēm noslēgt neklasificētus līgumus, un – kas ir visbūtiskāk – tā, lai tie nebūtu pretrunā valsts tiesību aktu obligātajiem noteikumiem.

Autore ir izpētījis neklasificētu līgumu veidošanās vēsturi Kazahstānā un Latvijā Padomju varas periodā.

Padomju laikos Kazahstānā un Latvijā līdz 1961. gadam civiltiesībās nebija s neklasificētu līgumu aizsardzības princips. Pieņemot PSRS un Savienības republiku civiltiesību normatīvus 1961. gadā, neklasificētie līgumi saņēma tiesisko aizsardzību tiesību aktu līmenī.

Šobrīd neklasificētais līgums ir viens no galvenajiem brīvības elementiem līgumtiesību doktrīnā, kas atbilst mūsdienu tirgus ekonomikas prasībām.

⁶ Карапетов А.Г., Савельев А.И. Свобода договора и ее пределы. В 2-х томах. – М.: Статут, 2012а. – Т. 2: Пределы свободы определения условий договора в зарубежном и российском праве. – С. 108.

⁷ Свод законов Российской империи. Том десятый. Часть I. Законы гражданские. - СПб.: Тип. Второго Отделения Собственной Е.И.В.Канцелярии, 1857. – 604 с.

⁸ Свод гражданских узаконений губерний Прибалтийских (Часть III Свода местных узаконений губерний Остзейских) (издание 2-е, исправленное и пересмотренное) (сост. А. М. Нолькен). – Петроград, издание юридического книжного склада «Право», 1915. – 953 с.

2. NEKLASIFICĒTO LĪGUMU JURIDISKAIS RAKSTUROJUMS

2.1. Neklasificētu līgumu jēdziens un veidi

Neklasificētais līgums neatbilst nevienam no līgumu veidiem un tipiem, kas ir zināmi pozitīvo tiesību jomā, un saskaņā ar līgumiskās brīvības doktrīnu, kā arī vispārējiem civiltiesību noteikumiem, tā nosacījumi ir atzīti par likumīgiem.

Lai u līguma juridisko būtību, ir jāveic tā individualizācija, analizējot tā nosacījumus un salīdzinot ar likumā paredzēto līgumu sistēmu.

Galīgais līguma individualizēšanas rezultāts ir līguma konkrētās versijas noteikšana, lai piemērotu tai atbilstošu juridisko režīmu. Līguma juridisko būtību nosaka atsevišķu raksturlielumu kopums.

Autors secina, ka neklasificētā līguma individualitāte ir tā priekšmets. Savukārt līgumu diferencētās klasifikācijas ir papildu kritēriji līguma satura raksturošanai.

Neklasificēta līguma priekšmets ietver līguma pušu būtiskās darbības (bezdarbību), kam jāatbilst leģitimitātes un unikalitātes kritērijiem.

Līgumslēdzēju pušu būtiskās darbības (bezdarbība) ir līgumā ie nosacījumi, saskaņā ar kuriem var atšķirt klasificēta vai neklasificēta līguma viena veida tiesisko būtību no citas.

Veidojot būtisko darbību (bezdarbību) struktūru, liela nozīme ir tam, kā tās attiecas uz konkrētu civiltiesiskās aprites objektu. Bez precīzas būtisko darbību (bezdarbības) koordinācijas un civiltiesiskās aprites objektu identificēšanas neklasificētu līgumu uzskata par nenoslēgtu.

Neklasificēta līguma pušu būtisku darbību (bezdarbību) īpaša iezīme ir leģitimitātes kritērijs. Šā kritērija būtība ir tāda, ka neklasificēta līguma pušu būtiskās darbības (bezdarbība) nedrīkst būt pretrunā ar obligātajām tiesību normām, morālo un sabiedrisko kārtību. Otrs būtisks kritērijs ir neklasificēta līguma pušu būtisko darbību (bezdarbību) unikalitāte. Būtisko darbību (bezdarbības) unikalitāte neklasificētajā līgumā ir tāda, ka tās nav paredzētas normu definīcijās vai citās kvalificējošās normās, kas nosaka vienu vai otru klasificētā līguma versiju.

Autors secina, ka neklasificēta līguma priekšmets ietver leģitīmas un vienlaicīgi unikālas līguma pušu būtiskās darbības (bezdarbību), kas vērstas pret konkrētiem civiltiesiskās aprites objektiem.

Pamatojoties uz veikto pētījumu attiecībā uz neklasificēta līguma atsevišķām raksturiezmēm, autors ir izveidojis neklasificētā līguma doktrinālu koncepciju.

Tajā pašā laikā promocijas darba pētījumā tiek aplūkoti daži neklasificētu līgumu veidi, kas ir plaši atzīti Kazahstānas, Latvijas un Vācijas līgumtiesību praksē.

Tādējādi, sakarā ar būtisku korporatīvo tiesību attīstību, tādi neklasificētie līgumi kā akcionāru līgumi tika plaši izplatīti Kazahstānā, Latvijā un Vācijas līgumiskajā praksē.

Konkurences pieaugums un starptautisko tirdzniecības attiecību paplašināšanās lika Kazahstānā, Vācijas un Latvijas uzņēmējiem noslēgt izplatīšanas līgumus ar unikāliem būtiskiem nosacījumiem.

Stingrāki darba tiesību akti Vācijā un spēja norīkojuma mehānismu attīstība ar galveno mērķi aizsargāt vajākās puses intereses, pārliecināja Vācijas likumdevēju pieņemt atsevišķu likumu un pārcelt norīkojuma līgumu klasificētajā kategorijā. Kazahstānā un Latvijā norīkojuma līgums nav definēts un atrodas vēsturiskās attīstības stadijā.

Fiduciārais pārvaldības nolīgums, kas pirmo reizi tika izstrādāts anglosakšu tiesību valstīs, tika pieņemts Kazahstānā, Vācijā un Latvijā, ievērojot kontinentālajām tiesībām raksturīgās īpatnības. Savukārt neveiksmīgais mēģinājums ieviest klasisko anglosakšu fiduciāro īpašumu institūciju Kazahstānā tiesību aktos lika likumdevējam ierindot fiduciārās vadības līgumu klasificēto struktūru līgumu kategorijā saskaņā ar pārstāvības modeli.

Darījuma līgums ir neklasificēts līgums un izdevīgs juridisks instruments darījumu partneru mijiedarbībai, lai nodrošinātu darījumu finansiālo drošību Kazahstānā, Latvijā un Vācijā. Informācijas tehnoloģiju attīstība ir paplašinājusi darījuma līguma darbības jomu.

2.2. Neklasificēto līgumu attiecība pret jauktiem līgumiem

Pašreizējie Kazahstānā Republikas civiltiesiskie akti ļauj noslēgt jauktus līgumus. Atšķirībā no tiešā tiesiskā regulējuma Kazahstānā, Vācijas un Latvijas tiesību akti neparedz iespēju noslēgt jauktus līgumus. Tomēr, ievērojot vispārējo līguma brīvības doktrīnu, tiek pieņemta jauktu līgumu slēgšana.

Eiropas reglamentējošo tiesību aktu analīze liecina, ka vairums 20. un 21. gadsimta beigās pieņemto civiltiesību kodeksi (likumi) paredz tiešu tiesību aktu noteikumu par iespēju noslēgt jauktus līgumus (Kazahstāna, Nīderlande, Igaunija u.c.), savukārt 19. un 20. gs. sākumā pieņemtie civilkodeksi (likumi) neparedz šādu tiesību normu par jauktu līgumu noslēgšanu (Vācija, Francija, Latvija u.c.).

Šī vēsturiskā normatīvo aktu tendence ir saistīta ar to, ka, neskatoties uz to, ka jaukta līguma struktūra bija izsenis pazīstama jau romiešu tiesību aktos, doktrīnas līmenī tā tiek īpaši padziļināti pētīta salīdzinoši nesen.

Autors ir pētījis jaukta līguma elementus. Tika secināts, ka jaukts līgums var ietvert ne tikai klasificēta bet arī neklasificēta līguma elementus. Šī nostāja atspoguļo jaukta līguma praktisko saturu. Ja ņem vērā tikai klasificēta līguma elementus, tad neklasificētais elements

tiek netaisnīgi izslēgts un netiks ņemts vērā tiesiskās kārtības noteikšanas metodēs. Turklāt, ja neklasificētam elementam ir dominējoša vai vienāda vērtība, šāda pieeja neļauj saglabāt pušu gribas autonomiju atbilstošā līmenī un piemērot godīgu tiesisko režīmu.

Pamatojoties uz konstatējumiem, autors ierosina grozīt RK⁹ Civillikumsā ietvērto jaukto līgumu tiesisko jēdzienu un ieviest jaukta līguma tiesisko jēdzienu Latvijas Civillikumā.¹⁰

Promocijas darbā tika apskatīti jaukto līgumu veidi, ņemot vērā Vācijas civillikumā diezgan rūpīgi izstrādātos jautājumus attiecībā uz šo tēmu.

Autors ir izpētījis “pāra” līgumu, kur pušu apsvērumi izpilda saistību lomu, kas raksturīgas dažādiem klasificētajiem līgumiem. Atsevišķs uzsvars tika likts uz “saplūstošā” līguma struktūras izpēti, kurā dažāda veida klasificētajiem līgumiem raksturīgās saistības ir tik ciešā mijiedarbībā, ka veido nedalāmu kopumu. Tika apsvērts apvienots (hibrīds) līgums, kurā pusēm ir vairāki vienādi galvenie pienākumi, kas attiecināmi uz dažādiem klasificētajiem līgumiem. Analizēts jauktais līgums, kurā bez galvenajām saistībām, kas atbilst konkrētam klasificētā līguma veidam, ir i papildu pienākumi. Šāda jaukta līguma veida atšķirības iezīme ir skaidri izteikta dominējoša elementa klātbūtne.¹¹

Autors ir pētījis jaukta un neklasificēta līguma galvenās iezīmes. Līgums nevar vienlaikus būt neklasificēts un jaukts. To paredz dažādu šo struktūru tiesiskie noteikumi. Jaukts līgums vienmēr sastāv no dažādu līgumu elementiem, no kuriem vismaz viens ir jādefinē kā klasificēts. Šajā sakarā jaukta līguma tiesiskā regulējuma mehānisms ir daudzfunkcionāls. Tas vienmēr ir sarežģīti, mijiedarbojoties klasificēto līgumu īpašajiem tiesiskajiem režīmiem, un tas veidots, meklējot dažādu juridisku konfliktu kompromisa risinājumu, izmantojot doktrīnas izstrādātās metodes (apvienojot, absorbējot u.c.).

Neklasificēta līguma tiesiskais regulējums atšķiras no jaukta līguma struktūras un pieprasa piemērot tikai vispārēju tiesisko režīmu. Īpaša juridiska režīma piemērošana līdzīgā klasificētā līguma veida gadījumā ir pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos.

Tika secināts, ka neklasificētie un jauktie līgumi ir neatkarīgas juridiskās struktūras.

⁹ Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) от 27 декабря 1994 года / URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061#pos=1;-307 [viewed: 15.07.2018].

¹⁰ Latvijas Republikas Civillikums 1937.gada 28. janvārī / URL: <https://likumi.lv/ta/id/72415-par-latvijas-republikas-1937-gada-civillikumu> [viewed: 15.07.2018].

¹¹ Palandt Bürgerliches Gesetzbuch. 64. Aufl. Bearbeitet von Dr. Peter Bassenge, Prof. Dr. Dr. h.c. Brudermüller, Prof. Dr. Uwe Diederichsen, Wolfgang Edenhofer, Prof. Dr. Helmut Heinrichs, Prof. Dr. Andreas Heldrich, Prof. Dr. Hans Putzo, Hartwig Sprau, Walter Weidenkaff. – München: Verlag C.H. Beck, 2005. – S. 471.

3. NEKLASIFICĒTU LĪGUMU JURIDISKAIS REGULĒJUMS KAZAKSTĀNAS, LATVIJAS UN VĀCIJAS TIESĪBU AKTOS

3.1. Brīvības ierobežojumi noslēgt neklasificētus līgumus

Kopš 19. gadsimta līgumslēgšanas brīvības princips, kas balstās uz filozofiju un tautsaimniecību, ir kļuvis par ekonomiskās dzīves pamatmodeli visās Eiropas valstīs.¹²

Vispārpieņemtais uzskats ir tāds, ka mūsdienu līgumtiesības ir vērstas uz līguma brīvības jēdzienu.¹³

Eiropas līgumisko attiecību regulējošo tiesību aktu analīze ir parādījusi, ka likumdevēji nesēn ir izvēlējušies līguma brīvības principa apvienošanu un reglamentējošo regulējumu.

Tā, piemēram, Čehijas Republikas Civilt kodeksā 2012. gadā tika ietverta līguma brīvība.¹⁴ Līdzīgs nosacījums atrodams arī RK Civilt kodeksa 380. pantā “Līguma brīvība”.¹⁵ Divus gadsimtus vēlāk, Francijas likumdevējs 2016. gadā iekļāva FCC¹⁶ nosacījumu par līguma brīvību.

Vācijā līgumslēgšanas brīvības princips ir konstitucionāls princips. Ir vērts uzsvērt, ka Vācijas tiesībās līgumtiesības tiek saprasts kā vissvarīgākais privātās autonomijas elements un līdz ar to kā individuāla juridiska garantija. Šī līguma brīvības izpratne izriet no vispārējās rīcības brīvības saskaņā ar Vācijas pamatlikuma 2. pants 1. punktu.¹⁷ Tajā pašā laikā Vācijas Federatīvās Republikas Konstitucionālā tiesa 1993. gadā formāli nostiprināja un atzina līguma brīvību kā konstitucionālu principu.

Pamatojoties uz pētītajiem materiāliem, autors ierosina līgumu brīvības principa oficiālo formu ieviest Latvijas Civiltikumā.

¹² Basedow, J. Die Europäische Union zwischen Marktfreiheit und Überregulierung – Das Schicksal der Vertragsfreiheit, in: Gesellschaft für Rechtspolitik an der Universität Trier (Hrsg.), Bitburger Gespräche Jahrbuch 2008/I, München, 2009. – S. 85.

¹³ Stone, R. The Modern Law of Contract. 5th ed. – London: Cavendish Publishing Limited, 2002. – P. 2.

¹⁴ Zákon ze dne 3. února 2012 občanský zákoník České republiky / URL: <https://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-3-unora-2012-obcansky-zakonik-18840.html> [viewed: 15.07.2018].

¹⁵ Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) от 27 декабря 1994 года / URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061#pos=1;-307 [viewed: 15.07.2018].

¹⁶ French Civil Code (Napoleonic Code) of March 21, 1804 / URL: http://www.napoleon-series.org/research/government/c_code.html [viewed: 15.07.2018].

¹⁷ Larenz, K., Wolf M. Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts: Ein Lehrbuch. Aufl. 8. – München: Verlag C.H. Beck, 1997. – S. 26; Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 8. Mai 1949 / URL: <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/index.html> [viewed: 15.07.2018].

Promocijas darbā tiek pētīti ierobežojumi brīvībai noslēgt neklasificētus līgumus.

Brīvības robežas un piespiedu nepieciešamības noteikšana līgumtiesībās ir steidzama vajadzība un stabila tendence daudzu attīstīto valstu tiesību aktos, kur līdztekus līguma brīvībai aizvien vairāk tiek izmantots termins “līguma taisnīgums”¹⁸.

Attiecībā uz brīvību noslēgt neklasificētu līgumu pastāv gan vispārēji ierobežojumi, kas raksturīgi visu veidu līgumiem, gan arī īpaši ierobežojumi, kas raksturīgi tikai neklasificētiem līgumiem.

Starp dažādiem kopējiem tiesiskā regulējuma ierobežojumiem īpaša vieta attiecībā uz neklasificētiem līgumiem tiek pieņemta normatīvajos aizliegumos attiecībā uz citu līgumu modelēšanu, izņemot tos, kas paredzēti tiesību aktos. Tādējādi likumdevējs apzināti ierobežo dažādu līgumisko struktūru konkurenci ās ekonomikas jomās. Tāpēc autors secina, ka viens no obligātajiem līguma modeļiem ietver līgumu par izmaksu dalīšanas kārtību mājokļu būvniecībā Kazahstānā, patērētāju kredītlīgumu Latvijā un norīkojuma līgumu Vācijā.

Klasificētiem līgumiem var piemērot īpašus ierobežojumus attiecībā uz līguma brīvību. Īpašus ierobežojumus raksturo konkrētu klasificētu līgumu regulējošu obligāto normu piemērošana attiecībā uz neklasificētu līgumu. Autors uzskata, ka šādu ierobežojumu noteikšana nedrīkstētu tikt veikta tieši. Uz to attiecas īpaši likumdošanas mehānismi, un tādēļ ir vajadzīgi pārliecinoši iemesli, lai līgumu brīvību ierobežotu šādā veidā.

Viens no likumdošanas mehānismiem, kas iespējo līdzīgu klasificētu līgumu regulējošu obligāto normu piemērošanu neklasificētam līgumam, ir likuma analogija.

Obligāto normu piemērošanai neklasificētam līgumam pēc likuma analogijas paredz ārkārtējus iemeslus. Saskaņā ar likuma analogijas principu ir iespējams piemērot visu konkrēta veida klasificēto līgumu veidu reglamentējošo normu kopumu neklasificētam līgumam. Šis līguma brīvību ierobežojošais paņēmieni var tikt piemērots labas ticības principa pārkāpuma gadījumā.

Kazahstānā, Latvijā un Vācijā tiek izmantots objektīvs labas prakses kritērijs. Civiltiesiskās aprites subjektu rīcībai jābūt godīgai. Tas arī uzsver tiesiskā regulējuma iekšējo būtību, pamatojoties uz morāles kategorijām normatīvo aktu līmenī.

Atšķirībā no Vācijas un Latvijas, Kazahstānas civiltiesībās ir paredzētas tikai vienas labas ticības principa pārkāpuma sekas – tiesas atteikums aizsargāt personas tiesības.

Promocijas darbā tiek secināts, ka labticības principa pārkāpuma tiesiskās sekas Kazahstānā ir jāpaplašina, iekļaujot tajā tiesību aktos paredzētos pasākumus. Šāda pieeja ļaus palielināt juridisko seku sarakstu, bet tajā pašā laikā saglabāsies šo seku likumā ās robežas.

¹⁸ Цвайгерт К., Кётц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права. В 2-х томах. – М.: Международные отношения, 1998. – Том 2. Разное: Пер. с нем. – С. 35-39.

Nepieciešamība mainīt juridiskās sekas gadījumā, ja notikusi netaisnīga izvairīšanās no īpašajiem noteikumiem, kas regulē klasificētu līgumu, galvenokārt saistīta ar neklasificētu līgumu juridisko raksturu.

Kazahstānas pozitīvajos likumos labas ticības principa pārkāpuma gadījumā būtu jāparedz citas tiesiskās sekas, kas jāpiemēro neklasificētam līgumam, izmantojot klasificētā līguma īpašo tiesisko režīmu, pret kuru likums tika apiets.

Tādējādi atkarībā no situācijas tiesai būs iespēja izvēlēties tiesiskās sekas, kas radītas labticības principa pārkāpuma rezultātā. Šāda alternatīva un diferencēta pieeja neklasificētiem līgumiem radīs saprātīgākas, precīzākas un elastīgākas tiesiskās sekas attiecībā uz labas ticības principa pārkāpumu.

3.2. Civiltiesību normu piemērošana neklasificētiem līgumiem

Civillikuma normu piemērošanai neklasificētiem līgumiem ir nozīmīga loma pušu autonomijas līdzsvara saglabāšanā, līguma nepilnību novēršanā un līguma brīvības ierobežošanā. Klasificēta līguma nepareizs tiesiskais regulējums bieži noved pie nelikumīgām un visnelabvēlīgākajām juridiskajām sekām civiltiesiskās aprites subjektiem.

Eiropas līgumtiesībās ir vispāratzīts, ka vispārējās civiltiesību normas galvenokārt attiecas uz neklasificētu līgumu. Īpašas normas, kas reglamentē klasificētus līgumus, nevar tieši un automātiski piemērot neklasificētiem līgumiem.

Kazahstānā, Latvijā un Vācijā saistību, darījumu un līgumu vispārējo normu veiktā analīze parādīja, ka, līdz ar kopējām līdzībām identificējamas arī neklasificētu līgumu tiesiskā regulējuma atšķirības. Autors secina, ka lielākā mērā tas ir saistīts ar dažādu pieeju Kazahstānas, Latvijas un Vācijas civiltiesību likumā o obligāto un diskrecionāro normu juridiskai novērtēšanai un norobežošanai.

Kazahstānas civiltiesībās dominējošā pieeja ir tāda, ka civiltiesību normu atzīst par obligātu, ja nav paredzēti tādi noteikumi kā "ja puses nav savstarpēji vienojušās citādi".

Neraugoties uz to, ka Kazahstānas likumdevējs ir uzsvēris diskrecionāro un obligāto normu jēdzienus vispārīgajos noteikumos attiecībā uz līgumu, oficiālā metodika to noteikšanā ir pretrunīga.

Civiltiesību brīvas īstenošanas un civiltiesiskās aprites subjektu tiesiskā brīvība ir saistīta ar diskrecionāro principu civillikumā.

Vācijas civiltiesībās vispārējā prezumpcija par civiltiesisko normu, kas reglamentē pienākumus, darījumus un līgumus, juridisko būtību, ir diskrecionāra. Tomēr šo pieņēmumu tiesa var noraidīt, ja nepieciešams aizsargāt sevišķi svarīgas ar likumu aizsargātas intereses

(līgumslēdzējas vājās puses, trešās personas, sabiedrības intereses utt.). Šāda pieeja ļauj mums izskatīt visas normas, kuras bez skaidri imperatīvām īpašībām ir diskrecionāras. Lai šādas normas tiktu atkārtoti kvalificētas kā obligātas, ir vajadzīgi iemesli līgumiskās brīvības ierobežošanai.

Latvijā, tāpat kā Vācijā, nepastāv diskriminējošu un obligātu normu likumdošanas koncepcijas, bet Latvijas Civillikums¹⁹ seko kopējai Eiropas loģikai. Diskrecionārais princips tiek atzīts par prioritāti civiltiesībās.

Līdzīga pieeja ir atspoguļota visas Eiropas apvienotajā likumā par tiesību apvienošanu, DCFR²⁰, atzīstot, ka ir pieņemta normu izvēle.

Promocijas darba pētījumā secināts, ka Kazahstānas civiltiesībās būtu jāaprobē vispārpieņemtā Eiropas pieeja obligāto un diskrecionāro normu noteikšanai. Autors uzskata, ka, neskatoties uz obligāto un diskrecionāro normu jēdzienu pieminēšanu RK CK²¹, to pašreizējā normatīvā robeža pat tikai tekstuālā izteiksmē nav pietiekami pamatota. Kazahstānas likumdevējs izmanto imperatīvo doktrīnu attiecībā uz tām civiltiesiskajām normām, kuru juridisko raksturu nevar tekstuāli.

Lai atklātu pilnīgu pušu autonomijas potenciālu, mēs uzskatām par nepieciešamu ieviest rīcības brīvības principu RK CK noteikumos par saistībām, darījumiem un līgumiem²². Ņemot vērā šo normu gramatiskās interpretācijas principu, ir arī jāvirzās uz objektīvas interpretācijas principu, lai u to diskrecionāro vai obligāto juridisko būtību.

Jo īpaši tam būtu pozitīvi jāietekmē neklasificēto līgumu modelēšanas brīvība, jo diskrecionārā principa ieviešana paplašinās tās brīvības robežas, nodrošinot lielāku rīcības brīvību attiecībā uz klasificēto līgumu juridisko režīmu, kas bieži vien Kazahstānas tiesu praksē netaisnīgi ierobežo netipisku līgumisko konstrukciju modelēšanu, pamatojoties uz obligāto piemērojamo normu principu, kuru juridisko raksturu nevar tekstuāli.

Autors pētījumā norāda, ka galvenie likumdošanas instrumenti, kas paredzēti, lai novērstu nepilnības neklasificēta līguma nosacījumos, ir vispārējās diskrecionārās normas attiecībā uz saistībām, darījumiem un līgumiem. Tomēr ir atļauts piemērot īpašas diskrecionārās normas, kas regulē līdzīgu klasificētu līgumu – nevis tieši, bet gan likuma analogijā.

¹⁹ Latvijas Republikas Civillikums 1937.gada 28. janvārī / URL: <https://likumi.lv/ta/id/72415-par-latvijas-republikas-1937-gada-civillikumu> [viewed: 15.07.2018].

²⁰ Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition / Edited by Christian von Bar, Eric Clive, Hans Schulte-Nölke. – Munich: Sellier European Law Publishers, 2009. – 1604 p.

²¹ Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) от 27 декабря 1994 года / URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061#pos=1;-307 [viewed: 15.07.2018].

²² Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) от 27 декабря 1994 года / URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061#pos=1;-307 [viewed: 15.07.2018].

Atšķirībā no anglosakšu tiesību valstīm, kurās analogijas metode, it īpaši attiecībā uz precedentiem, tiek uzskatīta par vienu no fundamentālākajām un galvenajām tiesību normām²³, šķiet, ka romiešu un vācu tiesību sistēmu valstīs analogijas metode ir drīzāk reta parādība un konkrēts izņēmums, nekā regulārs un sistēmisks juridisks instruments.

Likuma analogijas piemērošana ar mērķi novērst trūkumus līgumattiecību definējumā ir atļauta Kazahstānas, Latvijas un Vācijas civiltiesībās. Tomēr to var izmantot, ja neklasificēta līguma vispārējais tiesiskais režīms neietver nekādu regulējumu vai attiecīgās vispārīgās normas var mazināt šādu trūkumu precīzāk un adekvātāk nekā atsevišķas diskrecionārās normas, kas reglamentē klasificētu līgumu.

²³ Farrar, J.H. Reasoning by Analogy in the Law // Bond Law Review. – 1997. – Vol. 9. – P. 149.

SECINĀJUMI

Veiktais pētījums ļāva formulēt šādus galvenos secinājumus:

1. Līgumu sistēmas tiesiskais regulējums Kazahstānā, Latvijā un Vācijā ir sadalīts likumā paredzētos un neparedzētos līgumos. Normatīvo aktu izstrāde tiek veikta uz pozitīvo tiesību normu rēķina. Ikdienas regulēšana tiek veikta, izmantojot pašregulāciju ar individuāliem juridiskiem paņēmieniem, proti, pats līgums, kas satur tā individuālos nosacījumus, ir pašregulējošs, kas izriet no tajā definētajām līgumtiesiskajām attiecībām.

2. Ņemot vērā to, ka līgumtiesību praksē pastāv liels skaits atšķirīgu un savstarpēji nesaistītu līgumu, nevar izveidot pilnīgu un kooperatīvu gadījuma līgumu sistēmu.

3. Likumā paredzēto līgumu sistēma Kazahstānā, Latvijā un Vācijā atbilst visām sistēmas iezīmēm kopumā, proti, pastāv savstarpēji saistīti sistēmas elementi, attiecības starp sistēmas elementiem, sistēmas vienots mērķis, sistēmas struktūra un tā integritāte.

4. Kazahstānas, Latvijas un Vācijas tiesību aktos, līdztekus kopējām pieejām pastāv atsevišķas atšķirīgas iezīmes likumā paredzēto līgumu sistēmā.

5. Likumā paredzēto līgumu sistēma ir savstarpēji saistītu un mijiedarbībā esošu tiesisko regulējumu kopums klasificētiem un neklasificētiem līgumiem.

6. Kazahstānas, Latvijas un Vācijas civiltiesībās pastāv divi atsevišķi tiesiski režīmi attiecībā uz klasificētiem un neklasificētiem līgumiem. Paralēli vispārējam tiesiskajam regulējumam attiecībā uz klasificētiem un neklasificētiem līgumiem, ir paredzēti īpaši noteikumi konkrēta veida klasificētiem līgumiem.

7. Atšķirībā no Vācijas un Latvijas tiesību līgumu sistēmas duālistiskā satura, Kazahstānā tas ir monistisks. Tādējādi Kazahstānas civiltiesībās esošo līgumu juridiskie režīmi ir savstarpēji saistītu un mijiedarbībā esošu tiesību normu kopums, kas nodrošina unikālu tiesisko regulējumu katram klasificētajam līgumam un vispārējiem civiltiesiskiem noteikumiem attiecībā uz neklasificētiem līgumiem.

8. Vācijā un Latvijā līgumu juridiskais režīms ir savstarpēji saistītu un mijiedarbībā esošu tiesību normu kopums, kas nodrošina unikālu tiesisko regulējumu katram klasificētajam līgumam un vispārējiem civiltiesiskiem regulējumiem attiecībā uz neklasificētiem līgumiem, un kopā ar civiltiesisko regulējumu pastāv komerciālo tiesību regulējums komerciāliem neklasificētiem līgumiem.

9. Neklasificētais līgums ir personu līgums, kas rada tiesiskas attiecības, un tā būtisks saturs ir likumīgu un vienlaicīgi unikālu būtisku darbību veikšana vai atturēšanās no to veikšanas, kas vērstas pret konkrētiem civiltiesiskās aprites objektiem.

10. Neklasificētie līgumi ietver akcionāru līgumus, izplatīšanas līgumus un darījumu līgumus saskaņā ar Kazahstānas, Latvijas un Vācijas likumiem, kā arī fiduciārās vadības līgumus saskaņā ar Vācijas un Latvijas likumiem un norīkojuma līgumus saskaņā ar Kazahstānas un Latvijas likumiem.

11. Jaukta līguma gadījumā ir trīs galvenās iezīmes: 1) jaukts līgums ir neatkarīga juridiska struktūra, kas ļauj apvienot dažāda tipa līgumu elementus; 2) kā daļai no jaukta līguma jābūt vismaz diviem dažāda tipa līgumu elementiem, un vismaz vienam no tiem ir jābūt definētam kā klasificēta līguma elementam; 3) jauktajam līgumam ir unikāls tiesiskā regulējuma mehānisms, kas izpaužas dažādu līgumu veidu tiesiskā režīma mijiedarbībā un līdzsvarota tiesiskā regulējuma izveidē.

12. Eiropas civiltiesību doktrīnā ir izstrādātas divas galvenās metodes jaukta līguma tiesiskā režīma noteikšanai: absorbcija un apvienošana. Absorbcijas metode ietver dominējošā elementa piešķiršanu jauktajā līgumā, kuru tiesisko režīmu piemēro visiem līgumā ietvertu līgumu elementiem. Kombinācijas metode paredz, ka jauktais līgums tiek sadalīts to līgumu veidojošos elementos, kas tajā ir noslēgti, piemērojot viņu vietējos tiesiskos režīmus. Pēdējā metode Kazahstānā tiek atzīta par dominējošo.

13. Ņemot vērā faktu, ka jaukta līguma normas nav paredzētas Latvijas un Vācijas civiltiesību aktos, nav iespējams stabilu dominējošo metodi tiesiskā režīma noteikšanai jaukta līguma ietvaros. Jaunas līguma juridiskā režīma noteikšanas metodes izvēle ir atstāta tiesas ziņā.

14. Neklasificētie un jauktie līgumi ir neatkarīgas juridiskās struktūras, ievērojot to, ka šīm struktūrām ir atšķirīgs mērķis un atšķirīgs tiesiskā regulējuma mehānisms. Saskaņā ar dihotomisko klasifikāciju, neklasificēts līgums ir pretrunā ar klasificētu līgumu. Jauktais līgums ļauj apvienot dažādu līgumu elementus un radīt līdzsvarotu tiesisko regulējumu.

15. Normatīvo aktu ierobežojumu analīze attiecībā uz brīvību noslēgt neklasificētus līgumus Kazahstānā, Latvijā un Vācijā parādīja, ka dažos gadījumos likumdevējs, lai aizsargātu īpaši aizsargājamās intereses, apzināti ierobežo līguma brīvību un atzīst konkrētus klasificētos līgumus kā obligātus modeļus. Tas nozīmē arī to, ka iesaistītajiem dalībniekiem šī līguma modeļa ietvaros tiek aizliegts īstenot visa veida līguma jauninājumus.

16. Kopā ar vispārējiem līguma brīvības ierobežojumiem, kas ir raksturīgi visiem līgumu veidiem, neklasificētam līgumam var piemērot īpašus līguma brīvības ierobežojumus.

17. Vācijā un Latvijā īpašie ierobežojumi attiecībā uz līguma brīvību tiek izteikti neklasificēta līguma piemērošanā: a) īpaši obligātas normas, kas reglamentē līdzīgu definētu līgumu pēc likuma analogijas principa, lai aizsargātu īpaši nozīmīgas ar likumu aizsargātas intereses vai lai novērstu smagus pušu interešu līdzsvara pārkāpumus; b) visu klasificētā līguma

īpašā tiesiskā režīma normu kopums gadījumā, ja negodīgi tiek apieti īpaši noteikumi, kas regulē šo klasificēto līguma veidu.

18. Kazahstānā īpašie ierobežojumi attiecībā uz līguma brīvību tiek izteikti, piemērojot neklasificētu līgumu īpašas obligātās normas, kas reglamentē līdzīgu definētu līgumu pēc likuma analogijas principa, lai aizsargātu īpaši nozīmīgas ar likumu aizsargātas intereses vai lai novērstu smagus pušu interešu līdzsvara pārkāpumus. Lai paplašinātu īpašus ierobežojumus attiecībā uz līguma brīvību saistībā ar neklasificētu līgumu, autors ierosina ieviest vairākas izmaiņas un grozījumus Kazahstānas civiltiesību jomā.

19. Papildus ierobežojumiem attiecībā uz brīvību noslēgt neklasificētu līgumu, lai novērstu trūkumus līgumattiecībās Kazahstānas, Latvijas un Vācijas civiltiesību jomā, ir atļauts piemērot īpašas diskrecionāras normas, kas regulē klasificētu līgumu saskaņā ar likuma analogijas principu. Šo paņēmieni var izmantot, ja neklasificētā līguma vispārējā tiesiskā kārtība neietver nekādus noteikumus vai attiecīgās vispārējās normas spēj šos trūkumus novērst mazliet precīzāk un adekvātāk nekā dažas konkrētas diskrecionāras normas, kas reglamentē klasificētus līgumus.

Veiktais promocijas darba pētījums ļāva formulēt vairākus ierosinājumus Kazahstānas un Latvijas civiltiesību uzlabošanai. Autors iesaka:

- izteikt RK CK 8. panta 7. punktu. jaunā redakcijā: “Gadījumā, ja netiek ievērotas šā panta 3.-6. punktā noteiktās prasības, tiesa var atteikties aizsargāt tiesības, kas pieder personai, vai piemērot citus pasākumus, kas paredzēti ar tiesību aktiem”.

- papildināt RK CK 380. panta 2. punktu šādi: “*Noteikumus par atsevišķiem līgumu veidiem, kas paredzēti šajā kodeksā vai citos normatīvajos aktos, nepiemēro līgumam, kas nav noteikts (klasificēts) ar likumu. Šis noteikums neizslēdz iespēju to piemērot likumā neparedzētam līgumam: 1) noteiktās diskrecionārās normas, kas reglamentē līdzīgu līgumu, kas paredzēti šajā kodeksā vai citos normatīvajos aktos pēc likuma analogijas; 2) noteiktas obligātās normas, kas reglamentē šajā kodeksā paredzēto līgumu vai citos normatīvos tiesību aktus pēc likuma analogijas ar mērķi aizsargāt īpaši būtiskas ar likumu aizsargātas intereses vai novērst nopietnus pušu interešu līdzsvara pārkāpumus; 3) visu šajā kodeksā vai citos normatīvajos aktos paredzēto līgumu normu kopumu, ja līgumslēdzēja puse ir izdarījusi negodīgu noteikumu apiešanu, kas regulē šo līgumu*”.

- izteikt RK CK 381. panta pirmo teikumu jaunā redakcijā: “*Puses var slēgt līgumu, kurā ietverti dažādu līgumu elementi, no kuriem vismaz viens ir paredzēts tiesību aktos (jaukts līgums)*”.

- izslēgt diskrecionāro un obligāto normu jēdzienus no RK CK 382. un 383. panta. 382. panta 1. punktā iekļaut šādu tekstu: “*Šī norma tiek uzskatīta par obligātu, ja tajā ir skaidri*

noteikts aizliegums noteikt kādu citu pēc pušu vienošanās vai ja šāds aizliegums nav spēkā, ja tas izriet no tās satura un likumiskā regulējuma nolūka, lai aizstāvētu īpaši nozīmīgas intereses, kuras aizsargā likums, vai novērstu nopietnu pušu interešu līdzsvara pārkāpumu.

Norma tiek uzskatīta par diskrecionāru, ja vien no attiecīgās normas būtības neizriet citādi vai arī šajā kodeksā un citos normatīvajos aktos nav skaidri izteikts aizliegums nodibināt kādu citu normu saskaņā ar pušu vienošanos”.

- izteikt Latvijas Civiltiesību likuma 1511. pantu jaunā redakcijā:

“Līgums plašākā šī vārda nozīmē ir jebkura savstarpēja vienošanās starp divām vai vairāk personām par likumīgu attiecību noslēgšanu, grozīšanu vai izbeigšanu. Līgums šaurākā nozīmē šeit ir divu vai vairāku personu savstarpēji izteikts nodoms ar mērķi noteikt saistību tiesības, pamatojoties uz līgumu (1401. pants).

Puses var brīvi slēgt līgumu un noteikt tā saturu, ievērojot labas ticības, godīgas tirdzniecības un tiesību prasības”.

- izteikt Latvijas Civiltiesību likuma 1512. pantu jaunā redakcijā:

“Līgums var būt gan noteikts (klasificēts), gan nenoteikts (neklasificēts) saskaņā ar likumu.

Jaukts līgums ir līgums, kurā ietverti dažādu līgumu elementi, un vismaz viens no tiem ir likumā noteikts (klasificēts).

Jebkuras līgumiskas saistības būtība ietver solījumu, ko viena puse ir izteikusi un otra puse pieņēmusi (vienpusējs līgums), vai abpusējs solījums un tā pieņemšana abpusēji (divpusējs vai daudzpusējs līgums)”.

BIBLIOGRĀFIJA

Kodeksi, likumi un citi regulatīvie akti

1. Bürgerliches Gesetzbuch vom 18. August 1896 / URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> [дата обращения: 15.07.2018].
2. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 8. Mai 1949 / URL: <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/index.html> [дата обращения: 15.07.2018].
3. French Civil Code (Napoleonic Code) of March 21, 1804 / URL: http://www.napoleon-series.org/research/government/c_code.html [дата обращения: 15.07.2018].
4. Latvijas Republikas Civillikums 1937.gada 28. janvārī / URL: <https://likumi.lv/ta/id/72415-par-latvijas-republikas-1937-gada-civillikumu> [дата обращения: 15.07.2018].
5. Zákon ze dne 3. února 2012 občanský zákoník České republiky / URL: <https://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-3-unora-2012-obcansky-zakonik-18840.html> [дата обращения: 15.07.2018].
6. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) от 27 декабря 1994 года / URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061#pos=1;-307 [дата обращения: 15.07.2018].
7. Свод законов Российской империи. Том десятый. Часть I. Законы гражданские. - СПб.: Тип. Второго Отделения Собственной Е.И.В.Канцелярии, 1857. – 604 с.
8. Свод гражданских узаконений губерний Прибалтийских (Часть III Свода местных узаконений губерний Остзейских) (издание 2-е, исправленное и пересмотренное) (сост. А. М. Нолькен). – Петроград, издание юридического книжного склада «Право», 1915. – 953 с.

Zinātniskā literatūra

9. Basedow, J. Die Europäische Union zwischen Marktfreiheit und Überregulierung – Das Schicksal der Vertragsfreiheit, in: Gesellschaft für Rechtspolitik an der Universität Trier (Hrsg.), Bitburger Gespräche Jahrbuch 2008/I, München, 2009. – S. 85-103.
10. Farrar, J.H. Reasoning by Analogy in the Law // Bond Law Review. – 1997. – Vol. 9. – P. 149-176.
11. Larenz, K., Wolf M. Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts: Ein Lehrbuch. Aufl. 8. – München: Verlag C.H. Beck, 1997. – 1022 S.

12. Lesaffer, R. Medieval canon law and early modern treaty law // *Journal of the History of International Law*. – 2000. – № 2 (2) – P. 178-198.
13. Palandt Bürgerliches Gesetzbuch. 64. Aufl. Bearbeitet von Dr. Peter Bassenge, Prof. Dr. Dr. h.c. Bruder Müller, Prof. Dr. Uwe Diederichsen, Wolfgang Edenhofer, Prof. Dr. Helmut Heinrichs, Prof. Dr. Andreas Heldrich, Prof. Dr. Hans Putzo, Hartwig Sprau, Walter Weidenkaff. – München: Verlag C.H. Beck, 2005. – S. 2945.
14. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition / Edited by Christian von Bar, Eric Clive, Hans Schulte-Nölke. – Munich: Sellier European Law Publishers, 2009. – 1604 p.
15. Schulze, R. The New Challenges in Contract Law // *New Features in Contract Law* / by R. Schulze. – Munich: European Law Publishers, 2007. – 264 p.
16. Stone, R. The Modern Law of Contract. 5th ed. – London: Cavendish Publishing Limited, 2002. – 503 p.
17. Карапетов А.Г., Савельев А.И. Свобода договора и ее пределы. В 2-х томах. – М.: Статут, 2012а. – Т. 2: Пределы свободы определения условий договора в зарубежном и российском праве. – 453 с.
18. Осаке К. Сравнительное правоведение: схематический комментарий. Пер. с англ. – М.: Юристъ, 2008. – 830 с.
19. Сулейменов М.К. Гражданское право в системе права // *Гражданское право в системе права: Сб. материалов Международной научно-практической конференции в рамках ежегодных чтений* / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы: НИИ частного права КазГЮУ, 2007а. – С. 8-28.
20. Цвайгерт К., Кётц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права. В 2-х томах. – М.: Международные отношения, 1998. – Том 2. Разное: Пер. с нем. – 512 с.

SUMMARY

Promotional work was developed at the Baltic International Academy.

Doctoral Program –Legal science

Academic supervisor – Dr. jur. Tatyana Yurkevich.

Scientific approval of the promotional work at the final stage

- Presented and discussed at the informative seminar of the Doctoral Program “Legal science” 20.01.2017.
- Discussed and approved at the meeting of the Doctoral Program “Legal science” 04.09.2018.
- Discussed and approved at the enlarged meeting of the Doctoral Program “Legal science” 20.09.2018.
- Recognized as fully prepared and adopted by the Promotional Council 24.10.2018.

Official reviewers

1. Dr.iur., doc. A.Baikovs – Baltic International Academy Latvia.
2. Dr.iur. prof. Ingrīda Veikša – Turība University, Latvia
3. Dr.iur. prof. Svetlana Moroz – Caspian University, Kazakhstan

Presentation and defense of the promotional work will be held at the open meeting of the Promotional Council of the Baltic International Academy in Riga, Lomonosova Str. 1/4, 14.12.2018.

The promotional work can be obtained at the Library of the Baltic International Academy (Lomonosova Str. 1/4., Riga)

You can send your comments to the Secretary of the Promotional Council in Riga, Lomonosova Str. 4, LV-1003, phone number: 67100234, e-mail: aleks_baikov@inbox.lv. It is recommended to send your comments in a scanned form and signed.

Secretary of the Promotional Council –BIA Dr. iur., doc. A. Baikov.

ABSTRACT

The topic of the promotional work: Non-defined contracts in the civil law of Kazakhstan, Latvia and Germany: comparative legal analysis.

Promotional work consists of the introduction, 3 sections, conclusion, and bibliography, including 359 titles. The total volume of the promotional work is 188 pages.

The introduction discloses the relevance of the research topic, determines the subject and object of the research, establishes goals and objectives, defines the theoretical and methodological basis, enumerates the applied research methods, indicates the regulatory framework and empirical basis of the research, formulates the research questions, determines the scientific-practical importance and novelty of the research, formulates provisions brought to the defense, reviews the approved results of the research, and provides a description of the structure of the promotional work.

The first section deals with the research of the system of contracts in the civil law of Kazakhstan, Latvia and Germany. The author defines the legal regime for non-defined contracts and studies the main stages of the development of a non-defined contract's structure in Kazakhstan, Latvia and Germany.

The second section studies the legal nature of a non-defined contract defining its concept and features. The author analyzes the legal essence of certain types of non-defined contracts in the civil law of Kazakhstan, Latvia and Germany, explores the elements and features of the mixed contract, and provides comparison between the structure of a non-defined and a mixed contracts.

The third section makes a comparative analysis of general and special restrictions on the freedom to conclude a non-defined contract in Kazakhstan, Latvia and Germany. The section explores the possibility of applying special mandatory norms regulating a defined contract to the conditions of a non-defined. It examines the legal consequences applied to non-defined contracts in the event of violation of the principle of good faith as well as the legal mechanisms for filling the gap under the conditions of a non-defined contract.

The conclusion summarizes the main findings of the research and propositions for improving legislation.

Keywords: a non-defined contract, civil law, freedom of contract, comparative analysis, legal regime, type of contract.

CONTENTS

Information on publications.....	3
Introduction	36
1. General provisions of the classification of contracts in the continental European system of law	43
1.1. The concept and significance of the system of contracts.....	43
1.2. Historical and legal aspects of the development of non-defined contracts.....	45
2. Legal characteristics of non-defined contracts	47
2.1. The concept and types of non-defined contracts	47
2.2. The ratio of non-defined contracts to mixed contracts	48
3. Legal regulation of non-defined contracts under the laws of Kazakhstan, Latvia and Germany	51
3.1. The limits of freedom to conclude non-defined contracts	51
3.2. The application of civil legislation norms to non-defined contracts.....	53
Conclusion	56
Bibliography.....	60

INTRODUCTION

The relevance of the research topic. The structure of the non-defined contract meets the modern requirements of a market economy. The benefit of this structure is that it allows creating an inexhaustible number of different varieties of contracts and truly revealing the full potential of freedom of contract. In addition, a non-defined contract often helps parties with minimal costs to mediate the circulation of economic, technological, social and other innovations. However, in law enforcement practice, due to a novelty of the contractual structure, difficulties arise in the qualification of a non-defined contract. This problem is very tough in the countries of the continental European system of law, which have a well-developed statutory system of defined contracts and a pronounced dichotomy of defined and non-defined contracts.

If the non-defined contract is incorrectly qualified, it is later identified as a contract of a different type; such that, an incorrect legal regime is applied that may result in an unjust decrease in the autonomy of the parties, invalidity of the contract or the application of a set of other measures of civil liability. Therefore, the improvement of mechanisms for the qualification of non-defined contracts is caused by the objective needs of law enforcement practice.

In the research of non-defined contracts, the study of the foreign countries' experience is of particular importance. The countries of the continental European legal system have a unique experience in the legal regulation of non-defined contracts; the legislature has transferred a large number of them to the category of defined contracts. Thus, many defined contracts provided by civil law passed through the initial historical stage in the legal status of the non-defined contracts; afterwards, the legislatures in the countries of continental European system of law, realizing their importance and wide applicability in practice, stipulated such contracts in positive law.

As for the choice of states for comparative legal research, it is partly due to the fact that the civil law system of Kazakhstan, Latvia and Germany refers to the pandect legal system that first arose in Germany. At the same time, at the legislative level, the modern system of contracts between Kazakhstan, Latvia and Germany was formed at different historical times, therefore, the set of defined contracts in the contract system of Kazakhstan, Latvia and Germany is different, but this is also of equal value for the purpose of a comprehensive comparative legal study of non-defined contracts.

In this context, the doctrine of German civil law, which has more than a century of continuous development experience, is of special interest in the study of non-defined contracts, only within the framework of the GCC.²⁴ No less interesting is the not numerous judicial practice, which, as a rule, with respect to non-defined contracts, creates legal certainty for many years to come. But despite this, the courts still have to react to the constant backlog of legislation from the needs of civil traffic in disputes related to completely new separate types of non-defined contracts.

The civil law of Latvia and Kazakhstan go through its historical stage of development, and science is still in search of all kinds of exits from legal deadlocks. A comparative legal study of non-defined contracts in the civil law of Kazakhstan and Latvia has a mutual benefit in view of a similar historical trajectory of the development of civil law in the last several decades. Comparison of the institutions of contract law, a certain “time check” of the contract system should allow finding advantages and disadvantages in the legal regulation of non-defined contracts, and given the experience of Germany, helping, more accurately and comprehensively, clarify the legal essence of the non-defined contract, as well as adjust, more finely and flexibly, the legal regulation of non-defined contracts in the civil law of Kazakhstan and Latvia.

Thus, the development of market relations, the emergence of various kinds of innovations in the civil circulation that require adequate legal instruments for their mediation, the ever-increasing process of globalization and the modeling of contractual structures in practice that are alien and complex in legal qualification for one legal system and at the same time understandable and ordinary for another legal system shows that the designated topic is relevant.

Research questions:

1. What is the legal nature, the constitutive attributes of a non-defined contract?
2. What is the essence of the general and special legal regulation of non-defined contracts?
3. What are the problems of harmonization of freedom of contract and its limits in the legal regime of a non-defined contract?

The goal of the promotional work. Conduct a comprehensive comparative legal study of the legal nature and legal regulation of non-defined contracts in the civil law of Kazakhstan, Latvia and Germany in order to improve their legislative regulation.

In accordance with the goal, the following **objectives** are defined:

²⁴ Bürgerliches Gesetzbuch vom 18. August 1896 / URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> [viewed: 15.07.2018].

1. To give a general description of the contractual law system of Kazakhstan, Latvia and Germany;
2. To investigate the legal structure of a non-defined contract;
3. To consider the legal nature of obligations arising from non-defined contracts;
4. To investigate the implementation of the principle of freedom of contract in the legal regime of non-defined contracts;
5. To consider the specifics of the application of civil law rules to non-defined contracts.

The research object is a set of public relations related to the conclusion and execution of non-defined contracts and the order of their legal regulation.

The research subject is the totality of legal norms of Kazakhstan, Latvia and Germany regulating the procedure for concluding and executing non-defined contracts, the materials of judicial practice on the application of these norms and the doctrine of civil law, which contains the scientific and theoretical positions related to the legal essence and legal regulation of non-defined contracts.

Theoretical basis of the promotional research is represented by the conceptual framework, the principles, the basic views, attitudes, approaches, techniques and concepts of science of civil law in Kazakhstan, Latvia, Germany and other countries, which are reflected in monographs, textbooks, dissertations, textbooks, law magazines and reference books.

In the Kazakh civil law, non-defined contracts were considered in the works of such scholars as Ю.Г. Басин; А.Г. Диденко; А.А. Карандашева (История договорного права Казахстана XV-XX, 2004); С.В. Скрябин; М.К. Сулейменов (Гражданское право Республики Казахстан: опыт теоретического исследования, 2016) and others.

In the science of civil law in Latvia, issues concerning non-defined contracts were paid attention in the works of К. Balodis; J. Kārklīņš; К. Torgāns (Latvian Contract Law and the EU, 2001); А.М. Байков; М.О. Гредингер (Опыт исследования безымянных договоров, 1893) and others.

In the German civil doctrine, the problems of non-defined contracts were studied by such researchers as К. Larenz; М. Pieck (Study of the Significant Aspects of German Contract Law, 1996); R. Weber (BGB – Schuldrecht Allgemeiner Teil, 2007); Л. Эннекцерус; Я. Шапп and others.

In the context of comparative legal studies, certain issues concerning non-defined contracts were considered by such comparatists as J. Basedow; Ch. Osakwe; R. Zimmermann (The Law of Obligations: Roman Foundations of the Civilian Traditions, 1996); X. Кётц, К. Цвайгерт (Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права, 2000) and others.

The works of English, American, French, Russian, Czech, Dutch, Italian, Swiss and Estonian scholars engaged in research in the field of contract law were used in the promotional work as well.

The regulatory framework for the research was represented by the civil legislation of Kazakhstan, Latvia, Germany and other countries, as well as directives, EU regulations and acts of “soft law” in the field of civil law relations.

Empirical base of the research. In this paper we use the data obtained during the author’s work on solving the following research problems in the field of contract law: perfection of legislation of the Republic of Kazakhstan in the field of contract law within the framework of implementation of applied research work: “Protection of rights and legitimate interests of private business entities” in 2013 (Almaty, Kazakhstan) by order of Techno Trading LLP; providing legal services to organizations on the development and conclusion of non-defined contracts.

Research methodology. The methodological basis of the research consists of concepts, basic principles and fundamental categories of the modern science of law, as well as generally accepted methodological principles and methods of scientific research. In the course of the research, such methods of cognitive activity were used: method of analysis, method of synthesis, method of induction, system method, functional approach, method of modeling, historical method, method of interpretation, formal-dogmatic method and comparative method.

The method of analysis was used in the study of the legal nature and legal regulation of non-defined contracts, and was also used to formulate proposals for improving the current legislation of Kazakhstan and Latvia. The synthesis method was used in the study of the system of contracts in Kazakhstan, Latvia and Germany and in identifying the legal nature of obligations arising from certain types of non-defined contracts.

The method of induction was used in determining the level of autonomy of the parties when concluding a non-defined contract by identifying the limits and limitations of the freedom to conclude a non-defined contract. The system method was used in the search for criteria for the systematization of civil contracts in the law of Kazakhstan, Latvia and Germany. Functional approach was used to determine the place of non-defined contracts in the system of civil law contracts.

The method of modeling allowed to form a model of a non-defined contract and to delimit it from a mixed contract. The historical method made it possible to trace the tendency of the establishment and development of the institution of a non-defined contract in Kazakhstan, Latvia and Germany.

The method of interpretation was used in the legal interpretation of the legal rules governing the provisions on obligations, transactions and contracts in Kazakhstan, Latvia and Germany. The formal dogmatic method was used to establish the legal nature of a non-defined contract and a mixed contract, to develop a legal concept for the statutory system of contracts and a non-defined contract, and this method was applied when studying the current legislation of Kazakhstan, Latvia and Germany regulating defined, mixed and non-defined contracts.

The most important method in this study is the comparative method of research, which was used to compare different approaches in the civil law of Kazakhstan, Latvia and Germany in order to work out propositions for resolving legal problems.

Scientific novelty of the work lies in the fact that a comprehensive comparative legal research of non-defined contracts in the civil law of Kazakhstan, Latvia and Germany is carried out in the science of law for the first time.

Provisions subject to the defense:

1. The statutory system of contracts is a set of interrelated and interacting legal regimes for defined and non-defined contracts.

2. A non-defined contract is an agreement of persons that generates a legal relationship; the essential content of it is the commission or abstention from the performance of legitimate and simultaneously unique substantive actions aimed at certain objects of civil circulation.

3. Non-defined contracts may include shareholder's agreements, a distribution agreement and an escrow agreement under the laws of Kazakhstan, Latvia and Germany, as well as a fiduciary management agreement under the laws of Germany and Latvia and a secondment agreement under the laws of Kazakhstan and Latvia.

4. Non-defined and mixed contracts are independent legal structures; each of them has its own purpose and different mechanism of legal regulation in civil law.

5. Under the laws of Kazakhstan, Latvia and Germany, one may apply special restrictions to non-defined contracts, in parallel with the general restrictions on freedom of contract, which are inherent in all types of contracts.

Approbation of the results of promotional work. The results of the research were reported by the author and approved by the meeting of the Civil Law Department of the Higher School of Law "Adilet" of the Caspian University (July, 2018), at the meeting of the Council of the Doctoral Studies Program "Jurisprudence" of the Baltic International Academy (July, 2018), and also received support on such International scientific and practical conferences, such as: "SCIENCE. LAW. STABILITY." (Riga, 2015, 2017-2018, Baltic International Academy); "Annual Civilian Readings" (Almaty, 2015-2016, Research Institute of Private Law of Caspian University, Law Firm "Zanger", German Agency for International Cooperation (GIZ) and

Kazakhstan International Arbitration); Innovative Development and Demand for Science in Modern Kazakhstan (Almaty, 2017, Council of Young Scientists of the Foundation of the First President of the Republic of Kazakhstan – Elbasy); in the II Eurasian Forum of Young Scientists “Yes-Forum” (Almaty, 2016, Fund of the First President of the Republic of Kazakhstan – Elbasy), etc.

The main results of the promotional research are reflected in the following works published by the author: Dilmukhametov S. Non-defined contracts: questions of applicable law // Scientific works of “Adilet” Journal, No. 4, Almaty, 2015, Pp. 132-134. ISSN 2077-9860; Dilmukhametov S. Legal regulation of non-defined contractual structures in civil law of the Republic of Kazakhstan. International scientific-practical conference: “SCIENCE. LAW. STABILITY.” (Riga, 23-24.04.2015). Conference Organizers: Baltic International Academy // Baltic Journal of Law No. 4 (39), 2015, Pp. 46-52. RSCI. ISSN 1691-0702; Dilmukhametov S. et al. Qualification of a distribution contract in judicial practice of Kazakhstan, Germany and Latvia // Journal of Advanced Research in Law and Economics, Vol. VII, Iss. 7 (21), Bucharest, 2016, Pp. 1673-1679. Scopus 0,198. ISSN 2068-696X; Dilmukhametov S. The system of civil contracts: its importance in Continental European system of law. International scientific-practical conference: “SCIENCE. LAW. STABILITY.” (Riga, 27.04.2017). Conference Organizers: Baltic International Academy // Baltic Journal of Law No. 4 (47), 2017, Pp. 56-62. Ulrich’s Periodicals Directory, Index Copernicus International, CEEOL, RSCI. ISSN 1691-0702; Dilmukhametov S. The system of civil contracts in Kazakhstan, Germany and Latvia. / International Scientific Conference “Innovative Development and Demand for Science in Modern Kazakhstan” (Almaty, 23-24.11.2017. Conference Organizers: Foundation of the First President of the Republic of Kazakhstan – Elbasy // Collection of articles of the International Scientific Conference “Innovative Development and Demand for Science in Modern Kazakhstan”, 2017, Pp. 148-153. ISBN 978-601-06-4759-6 (General Part), ISBN 978-601-06-4762-6 (Part 3); Дильмухаметов С. История развития непоименованных договоров в гражданском праве Казахстана, Латвии и Германии. Международная научно-практическая конференция: «НАУКА. ПРАВО. СТАБИЛЬНОСТЬ.» (Рига, 26.04.2018). Организаторы конференции: Балтийская Международная Академия // Балтийский юридический журнал №. 1, 2018, С. 23-35. Ulrich’s Periodicals Directory, Index Copernicus International, CEEOL, RSCI. ISSN 1691-0702; Dilmukhametov S. et al. Optionality Limits of Conclusion of Shareholders’ Agreements under Kazakhstan and German Law // Anais da Academia Brasileira de Ciencias (Annals of the Brazilian Academy of Sciences), Vol. 90 (2 Suppl. 1), Rio de Janeiro, 2018, Pp. 2604-2613. Scopus. ISSN 0001-3765 (printed version) / ISSN 1678-2690 (online version).

Scientific and practical significance. The scientific significance of the work lies in the possibility of using the conclusions drawn in it for further study of legal problems associated with non-defined contracts. The materials of promotional work can serve as a basis for further scientific understanding of the construction of a non-defined contract and the process of its legislative consolidation in Latvia.

The practical significance of the work consists in the possibility of using the conclusions and propositions contained in the study with the purpose of improving the current legislation of Kazakhstan, Latvia and Germany and the practice of its application. It also lies in the possibility of using the results in the process of civil law courses and special courses on the issues of contract law.

The structure and volume of the promotional work. The structure of the promotional work consists of an introduction, three sections, a conclusion and bibliography. Promotional work is set out in 188 pages.

1. GENERAL PROVISIONS OF THE CLASSIFICATION OF CONTRACTS IN THE CONTINENTAL EUROPEAN SYSTEM OF LAW

1.1. The Concept and Significance of the System of Contracts

In the countries of the Continental European law, it is accepted to use the systemic method as one of the basic methods of scientific cognition to study the law in general or its subsystems. It is conditioned by objective circumstances, namely, systemic properties of the law itself.

The civil law holds the central position within any law system. It is the central and underlying area in the Continental European law system. Therefore, these countries are also known as “civil code” countries.²⁵

The civil law has its own system expressed as a unity of interrelated and interacting subareas and institutions it is comprised of. The contract law is one of the civil law’s key institutions.

The significance of systemic study of contracts can also be seen in constant development of the contract law. The contract law often faces new challenges due to the constant changes in business, politics and law associated with the globalisation. The changes of such type influence not only the contractual relations of the parties, but the contractual policy of the country in general. For example, technological changes, changes associated with the contract form and contents, advent of new undefined contracts, and change in national legislation.²⁶

The contract law system in the Continental European law system is divided into two basic models: German and French. The author concludes that the systems of contract law in Kazakhstan and Latvia refer to the German model. German, Kazakhstani and Latvian contract law is divided into general and special parts.

There is the principle of singular contracts in German, Kazakhstani and Latvian contract law. There are also concurrent features for particular types of defined contracts, i.e. general rules for all contracts and special rules for the defined contracts. In contrast to the countries of Continental European law system, the countries of Anglo-Saxon law system have the principle

²⁵ Сулейменов М.К. Гражданское право в системе права // Гражданское право в системе права: Сб. материалов Международной научно-практической конференции в рамках ежегодных чтений / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы: НИИ частного права КазГЮУ, 2007а. – С. 8.

²⁶ Schulze, R. The New Challenges in Contract Law // New Features in Contract Law / by R. Schulze. – Munich: European Law Publishers, 2007. – P. 3.

of general agreement, i.e. there is a unified theory of contract for all types (sorts), subtypes (subsorts) of contracts, and no notion of “defined contract”.²⁷

Unlike in Kazakhstan, the principle of dualism of contract law operates in the law of Germany and Latvia. According to this, the contract is divided into commercial and civil. The legal regime applied exclusively to commercial contracts is separated from the legal regime applicable to civil contracts.

The principle of dualism of law is effective in Germany, Kazakhstan and Latvia that regulates commercial contract. There is a dual regime for a commercial transaction, that is the regime for a transaction made between the merchants, and the other is for a transaction made with the participation of a consumer.

The system of contracts remains a very complex and not fully developed issue in contract law, despite the fact that a large number of works are devoted to the analysis of the system of contracts in the legal literature.

Legal regulation of the system of contracts in Kazakhstan, Latvia and Germany is divided into statutory and casual. Statutory regulation is carried out at the expense of the norms of positive law. Casual regulation is carried out through self-regulation by legal individual means. That is, the contract has its individual conditions and is a self-regulator of arising contractual legal relationships.

The research showed that the statutory system of contracts in Kazakhstan, Latvia and Germany corresponds to all the features of the system as a whole. Namely, there are interrelated elements of the system, the relationship between the elements of the system, the single purpose of the system, the structure of the system and its integrity.

Based on the study of the features of the system of contracts, the author formulated the notion of a statutory system of contracts.

In addition, the author concludes that, unlike the dualistic content of the statutory system of contracts in Germany and Latvia, the statutory system of contracts in Kazakhstan is monistic. The concepts of the dualistic and monistic statutory system of contracts are given on the basis of different approaches

In the civil law of Kazakhstan, Latvia and Germany, there are two separate legal regimes for defined and non-defined contracts. Along with the general legal regulation for defined and non-defined contracts, there are special rules for certain types of defined contracts.

²⁷ Осаке К. Сравнительное правоведение: схематический комментарий. Пер. с англ. – М.: Юристъ, 2008. – С. 406; Pollock, F. Contracts in Early English Law // Harvard Law Review. – 1893. – Vol. 6, No. 8. – P. 402. Quoted: Brody, B.F. Anglo-Saxon Contract Law: A Social Analysis // DePaul Law Review. – 1969. – Vol. 19. – P. 270.

The general legal regime for non-defined contracts and special legal regimes for defined contracts, as is inherent in any system of law, have their own distinctive specifics.

The author gives a number of examples in the promotional work and concludes that in Kazakhstan, Latvia and Germany along with general approaches, there are individual distinctive features in the formation of the regulatory system of contracts.

1.2. Historical and Legal Aspects of the Development of Non-defined Contracts

Non-defined contracts originate in Roman law. Initially, they were not provided with legal protection. Over the time, this approach has ceased to meet the needs of the economic life of Rome, and therefore, they gradually began to give judicial protection to some of the new types of agreements. In the Roman law, only non-reciprocal contracts used defenses, the remaining agreements remained outside protection. In other words, there was no full recognition of the legal force of the non-defined contracts and the principle of freedom to determine the type of contract in the Roman period.

In the medieval period, the principle of “pacta sunt servanda” (“agreements must be abided”) was settled. The principle of mutual consent “pacta sunt servanda” (“agreements must be abided”) in the medieval canon law was based on the Christian moral prescription of truthfulness.²⁸

The principle of “pacta sunt servanda” was applied to all varieties of contracts, including those concerning non-defined contracts. But the doctrine of non-defined contracts was only established in the early modern period.

During the early modern period, to study the law, including contract law, lawyers abandoned scholarly methodology and began to use the humanistic and comparative methodologies.

When interpreting legal issues, jurists used not only the Code of Justinian but also addressed a wide range of sources (philosophical, religious, historical, etc.). This was the basis for the revision in the field of contract law, issues such as the essence of the contract, the procedural protection of all non-defined contracts, the contract’s causa, the classification of contracts, etc.

In 1900, the number of Western European codes were supplemented by another codification, namely the German Civil Code. The GCC does not contain a separate article or paragraph on the freedom to conclude non-defined contracts, but assumes these rights of

²⁸ Lesaffer, R. Medieval canon law and early modern treaty law // *Journal of the History of International Law*. – 2000. – No. 2 (2) – Pp. 182-183.

participants in civil circulation. The question of the principle of free definition of the type of contract at the time of development of the GCC was already so indisputable that the authors of the German codification considered it superfluous to point this directly in the GCC, confining themselves to pointing out these rights only in preparatory materials.²⁹

In the modern era, all the non-defined contracts in Germany began to enjoy procedural protection without any conditions or restrictions, and were considered finalized from the moment the parties reached agreement on all the essential conditions of the contract.

The promotional work studies the history of the development of non-defined contracts in Kazakhstan and Latvia in the pre-revolutionary period.

The author concludes that in the pre-revolutionary period, there were special local legal sources in Kazakhstan and Latvia that allowed the conclusion of non-defined contracts.

When Latvia gained independence, the main sources of regulating contractual and legal relationships were the first part of the tenth volume of the Code of Laws of the Russian Empire,³⁰ and the third part of the Code of Local Laws of Baltic Governorates³¹ that allowed the conclusion of non-defined contracts.³² With the adoption of the Civil Law of Latvia in 1937, the succession in respect of the legal status of non-defined contracts has been preserved. The civil law of the first independent Republic of Latvia allowed the parties to conclude non-defined contracts, ensuring they do not contradict the mandatory provisions of the current legislation of the country.

The author has studied the history of the formation of non-defined contracts in Kazakhstan and Latvia during the Soviet period.

During the Soviet period up until 1961, the civil law of Kazakhstan and Latvia did not have the principle of protection of non-defined contracts. With the adoption of the Fundamentals of Civil Legislation of the USSR and the Union Republics in 1961, non-defined contracts received legal protection at the legislative level.

At present, a non-defined contract is one of the main elements of the freedom of contract, which meets the modern requirements of a market economy.

²⁹ Карапетов А.Г., Савельев А.И. Свобода договора и ее пределы. В 2-х томах. – М.: Статут, 2012а. – Т. 2: Пределы свободы определения условий договора в зарубежном и российском праве. – С. 108.

³⁰ Свод законов Российской империи. Том десятый. Часть I. Законы гражданские. - СПб.: Тип. Второго Отделения Собственной Е.И.В.Канцелярии, 1857. – 604 с.

³¹ Свод гражданских узаконений губерний Прибалтийских (Часть III Свода местных узаконений губерний Остзейских) (издание 2-е, исправленное и пересмотренное) (сост. А. М. Нолькен). – Петроград, издание юридического книжного склада «Право», 1915. – 953 с.

³² Latvijas Republikas Civillikums 1937.gada 28. janvārī / URL: <https://likumi.lv/ta/id/72415-par-latvijas-republikas-1937-gada-civillikumu> [viewed: 15.07.2018].

2. LEGAL CHARACTERISTICS OF NON-DEFINED CONTRACTS

2.1. The Concept and Types of Non-defined Contracts

A non-defined contract does not converge with any type and sort of contracts known to the positive law, which does not contradict the law and the freedom of contract, as well as in the general provisions of civil law, its conditions are recognized as valid.

To determine the legal essence of the contract, it is necessary to carry out its individualization through the analysis of its conditions and comparison with the statutory system of contracts.

The eventual result of the individualization of the contract is the determination of the exact version of the contract in order to apply the appropriate legal regime to it. The legal essence of the contract is determined by a set of individual characteristics.

The author concludes that the individuality of the non-defined contract lies in its subject matter. In turn, dichotomous classifications of contracts are auxiliary criteria for characterizing the content of the contract.

The subject of the non-defined contract includes the substantive actions (inactions) of the parties to the contract, which must meet the criteria of legitimacy and uniqueness.

Substantive actions (inactions) of the parties to the contract are the specifying terms of the contract, according to which the legal essence of one variety of a defined or non-defined contract can be distinguished from another.

When forming the structure of substantive actions (inactions), their focus on a particular object of civil circulation is of significant importance. Without an exact coordination of substantive actions (inactions) and identification of civil circulation objects, a non-defined contract will be uncompleted.

A special significant feature of substantial actions (inactions) of the parties to the non-defined contract is a criterion of legitimacy. The essence of this criterion is that the substantive actions (inactions) of the parties to the non-defined contract should not contradict the mandatory norms of law, moral and public policy. The second essential criterion is the uniqueness of the substantive actions (inactions) of the parties to the non-defined contract. The uniqueness of substantive actions (inactions) in the non-defined contract consists in the fact that they are not foreseen in the norms-definitions or in other qualifying norms that define one or another version of a defined contract.

The author concludes that the subject of the non-defined contract includes legitimate, and simultaneously, unique substantive actions (inactions) of the parties to the contract aimed at certain objects of civil circulation.

Based on the conducted research of individual features of the non-defined contract, the author has formed the doctrinal concept of the non-defined contract.

In the meantime, the promotional research considers some types of non-defined contracts, which have been widely recognized in the contract practice of Kazakhstan, Latvia and Germany.

Thus, due to the significant development of corporate law, non-defined contracts such as shareholder's agreements received wide dissemination in the Kazakh, Latvian and German contractual practice.

The constant growth of competition and the expansion of international trade relations pushed the Kazakh, German and Latvian businesses to conclude distribution agreements with unique essential conditions.

The tightening of labor legislation in Germany and the vigorous development of secondment mechanisms, primarily to protect the interests of the weak side, convinced the German legislature to adopt a separate law and to transfer the secondment agreement into the category of defined ones. In Kazakhstan and Latvia, the secondment agreement is non-defined and goes through a stage of historical development.

The fiduciary management agreement, first developed in the countries of Anglo-Saxon law, was adopted in Kazakhstan, Germany and Latvia taking into account characteristics peculiar to the continental law. In its turn, the unsuccessful attempt to introduce the classical Anglo-Saxon institution of fiduciary property into Kazakhstan law prompted the legislature to transfer the fiduciary management agreement, under the model of representation, to the category of defined structures.

The escrow agreement is a non-defined contract and an advantageous legal instrument of interaction between counterparties to ensure the financial security of transactions in Kazakhstan, Latvia and Germany. The development of information technology has expanded the scope of the escrow agreement.

2.2. The Ratio of Non-defined Contracts to Mixed Contracts

The current civil legislation of Kazakhstan allows the conclusion of mixed contracts. Unlike the direct legislative regulation in Kazakhstan, the legislations of Germany and Latvia

do not consider the possibility of concluding mixed contracts. However, within the general freedom of contract doctrine, the conclusion of mixed contracts is presumed.

The analysis of European regulatory legal acts shows that the majority of civil codes (laws) adopted at the end of the 20th and at the beginning of the 21st century consider direct legislative provision on the possibility of concluding mixed contracts (Kazakhstan, the Netherlands, Estonia, etc.); in turn, the civil codes (laws) adopted in the 19th and early 20th century did not consider similar legislative provision on a mixed contract (Germany, France, Latvia, etc.).

This historical legislative tendency is related to the fact that, although the structure of a mixed contract was known as far back as in Roman law, it became the subject of a deep study only recently.

The author investigated the elements of a mixed contract. It was concluded that a mixed contract may contain not only defined but also non-defined elements of contracts. This position reflects the practical content of the mixed contract. If one takes into account only the defined elements of the contract, then a non-defined element is unfairly eliminated and will not be taken into account in the methods for determining legal regimes. Moreover, if a non-defined element has a predominant value or is equal, such approach does not allow to maintain the autonomy of the will of the parties at an appropriate level and apply a fair legal regime.

Based on the findings, the author proposes to change the legislative concept of the mixed contract in the Civil Code of the RK³³ and introduce the legislative concept of the mixed contract into the Civil Law of Latvia.³⁴

The promotional work studies the types of mixed contracts taking into account German civil law's well-developed issues of this topic.

The author has explored a "paired" contract, where the considerations of the parties play the role of obligations typical to the various defined contracts. A separate emphasis was placed on the study of the "fused" contract, where the obligations typical to the various defined contracts are so closely interrelated that they constitute an inseparable unity. A combined (hybrid) contract was considered, where the parties have several equal principal obligations related to the various defined contracts. A mixed contract has been analyzed, where the main obligation constituting a certain defined contract, is accompanied by additional subsidiary

³³ Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) от 27 декабря 1994 года / URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061#pos=1;-307 [viewed: 15.07.2018].

³⁴ Latvijas Republikas Civillikums 1937.gada 28. janvārī / URL: <https://likumi.lv/ta/id/72415-par-latvijas-republikas-1937-gada-civillikumu> [viewed: 15.07.2018].

obligations. As a distinguishing feature of this type of mixed contract, one can indicate the presence of a clearly expressed dominant element.³⁵

The author has researched the main features of a mixed and non-defined contracts. The contract cannot be simultaneously non-defined and mixed. It is defined by the various legal regulations of these structures. A mixed contract always consists of elements of various contracts, one of which should at least be defined. In this regard, the mechanism of legal regulation of a mixed contract is multifunctional. It is complicated by interaction with the special legal regimes of the defined contracts and conceived by the search for a compromise solution of various legal conflicts using the methods developed by the doctrine (combining, absorbing, etc.).

Legal regulation of a non-defined contract is different from the structure of a mixed contract and requires the application of only a general legal regime. The application of a special legal regime of a similar variety of a defined contract is allowed only in exceptional cases.

It was concluded that the non-defined and mixed contracts are independent legal structures.

³⁵ Palandt Bürgerliches Gesetzbuch. 64. Aufl. Bearbeitet von Dr. Peter Bassenge, Prof. Dr. Dr. h.c. Brudermüller, Prof. Dr. Uwe Diederichsen, Wolfgang Edenhofer, Prof. Dr. Helmut Heinrichs, Prof. Dr. Andreas Heldrich, Prof. Dr. Hans Putzo, Hartwig Sprau, Walter Weidenkaff. – München: Verlag C.H. Beck, 2005. – S. 471.

3. LEGAL REGULATION OF NON-DEFINED CONTRACTS UNDER THE LAWS OF KAZAKHSTAN, LATVIA AND GERMANY

3.1. The Limits of Freedom to Conclude Non-defined Contracts

Since the 19th century, the principle of the freedom of contract based on philosophy and national economy has become a fundamental model of economic life in all European countries.³⁶

The common opinion is that modern contract law is focused on the concept of the freedom of contract.³⁷

The analysis of the European regulatory legal acts governing contractual relations has shown that legislators have recently taken the path of unification and normative regulation of the principle of freedom of contract.

For example, the Civil Code of the Czech Republic in 2012 included the freedom of contract.³⁸ A similar provision can be found in Art. 380 “Freedom of contract” of the CC of the RK.³⁹ Two centuries later, in 2016 the French legislator included in the FCC⁴⁰ a rule on the freedom of the contract.

In Germany, the principle of freedom of contract is a constitutional principle. It is worth emphasizing that in German jurisprudence, the freedom of contract is understood as the most important element of private autonomy, and consequently, as an individual legal guarantee. This understanding of the freedom of contract comes from general freedom of action in accordance with paragraph 1 Art. 2 of the German Basic Law.⁴¹ At the same time, in 1993 the Constitutional Court of the Federal Republic of Germany formalized and recognized the freedom of contract as a constitutional principle.

Based on the material studied, the author proposed to formalize the principle of freedom of contract in the Civil Law of Latvia.

³⁶ Basedow, J. Die Europäische Union zwischen Marktfreiheit und Überregulierung – Das Schicksal der Vertragsfreiheit, in: Gesellschaft für Rechtspolitik an der Universität Trier (Hrsg.), Bitburger Gespräche Jahrbuch 2008/I, München, 2009. – S. 85.

³⁷ Stone, R. The Modern Law of Contract. 5th ed. – London: Cavendish Publishing Limited, 2002. – P. 2.

³⁸ Zákon ze dne 3. února 2012 občanský zákoník České republiky / URL: <https://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-3-unora-2012-obcansky-zakonik-18840.html> [viewed: 15.07.2018].

³⁹ Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) от 27 декабря 1994 года / URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061#pos=1;-307 [viewed: 15.07.2018].

⁴⁰ French Civil Code (Napoleonic Code) of March 21, 1804 / URL: http://www.napoleon-series.org/research/government/c_code.html [viewed: 15.07.2018].

⁴¹ Larenz, K., Wolf, M. Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts: Ein Lehrbuch. Aufl. 8. – München: Verlag C.H. Beck, 1997. – S. 26; Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 8. Mai 1949 / URL: <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/index.html> [viewed: 15.07.2018].

The promotion work explores the limits of freedom to conclude non-defined contracts.

Limits of freedom and necessity of coercion in contract law is an urgent need and a stable trend in the legislation of many developed countries, where along with the freedom of contract the term “fairness of the contract” has increasingly being used.⁴²

With regard to the limits of freedom of conclusion of non-defined contracts, it is typical to apply both general limitations inherent in all types of contracts, as well as special limitations characteristic only for non-defined contracts.

Among the various common legislative restrictions, a special place in relation to non-defined contracts is taken by legislative prohibitions on the modeling of other contracts, except those envisaged in the legislation. Thus, the legislature deliberately restricts the competition of various contractual structures in certain economic spheres. Therefore, the author concludes that one of the imperative contractual models includes the agreement on the cost-sharing arrangement in housing construction in Kazakhstan, the consumer credit agreement in Latvia and the secondment agreement in Germany.

Special restrictions on freedom of contract may be applied to non-defined contracts. Special restrictions are characterized by the application of specific mandatory norms regulating a defined contract to a non-defined contract. The author states that the imposition of these restrictions shall not be carried out directly. There are special legislative mechanisms for this, and one needs compelling reasons to restrict freedom of contract in this way.

One of legislative mechanisms that make it possible to apply mandatory norms regulating similar defined contract to a non-defined contract is the analogy of law.

For the application of mandatory norms, by the analogy of law, non-defined contracts require exceptional grounds. Along with the analogy of law, it is possible to apply the whole set of norms to a non-defined contract regulating a particular type of a defined contract. This measure to restrict freedom of contract can be applied in case of violation of the principle of good faith.

In Kazakhstan, Latvia and Germany, an objective criterion of good practice is used. Actions of the subjects of civil circulation should be fair. It also emphasizes the internal essence of law based on categories of morality at the legislative level.

Unlike Germany and Latvia, the civil legislation of Kazakhstan contains only the single consequence of a violation of the principle of good faith – a court’s refusal to protect person’s right.

⁴² Цвайгерт К., Кётц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права. В 2-х томах. – М.: Международные отношения, 1998. – Том 2. Разное: Пер. с нем. – С. 35-39.

The promotional work concludes that the legal consequences of the violation of the principle of good faith in Kazakhstan need to be extended to the measures envisaged in legislation. This approach allows to increase the list of legal consequences and at the same time, preserve the legislative limits of these consequences. The need for variation of legal consequences in case of unfair evasion of the special rules governing a defined contract is mainly connected with the legal nature of non-defined contracts.

In the positive law of Kazakhstan, in the event of violation of the principle of good faith, another legal consequence to be applied to a non-defined contract should be envisaged, in the form of using the special legal regime of a defined contract against which the law was circumvented.

Thus, depending on the situation, the court has the opportunity to choose a legal consequence caused by the violation of the principle of good faith. This alternative and differentiated approach to non-defined contracts will make legal consequences for violation of the principle of good faith more reasonable, accurate and flexible.

3.2. The Application of Civil Legislation Norms to Non-defined Contracts

Application of civil legislation norms to non-defined contracts plays a significant role in saving fair balance of autonomy of the parties, filling up contractual gaps and limitation of the freedom of contract. Wrong legal regulation of the conditions of a non-defined contract often leads to unlawful and the most unfavourable legal consequences for the subjects of civil circulation.

In the European contract law, it is universally recognized that the general norms of civil law are primarily applicable to a non-defined contract. Special norms regulating certain defined contracts cannot be applied directly and automatically to non-defined contracts.

The analysis of general norms on obligations, transactions and contract in Kazakhstan, Latvia and Germany showed that, along with common similarities, there are differences in the legal regulation of non-defined contracts. The author concludes that, to a greater extent, it is related to the different approach in legal assessment and delimitation of mandatory and discretionary norms in the civil law of Kazakhstan, Latvia and Germany.

In the civil law of Kazakhstan, the prevailing approach is that the norm of civil legislation is recognized as mandatory if there is no requisite of “unless otherwise provided by mutual agreement of the parties”.

Despite the fact that the Kazakhstan's legislator highlighted the concepts of discretionary and mandatory norms in general provisions on a contract, the formal methodology in their delineation is controversial.

Free exercise of civil rights and the legal freedom of the subjects of civil circulation are linked by the principle of discretion in civil law.

In the German civil law, the general presumption for determining legal nature of civil law that regulates obligations, transactions and contracts is discretionary. However, this presumption may be rejected by the court if it is necessary to defend important interests protected by law (the interests of a weak party to a contract, third parties, public interests, etc.). This approach allows us to consider all norms that are without an explicit attribute of peremptoriness, as discretionary. For the re-qualification of such norms into mandatory ones, there should be a ground for limiting contractual freedom.

In Latvia, like in Germany, there is no legislative concept of discretionary and mandatory norms, but the Civil Law of Latvia⁴³ follows a common European logic. The principle of discretion is recognized as a priority in the civil law.

A similar approach is reflected in the all-European act of unification of law, DCFR,⁴⁴ recognizing the presumption of discretion of norms.

The promotional research concluded that a generally accepted European approach to the delimitation of mandatory and discretionary norms should be adopted in Kazakhstan's civil law. The author believes that, despite the mention of the concepts of mandatory and discretionary norms in the CC of the RK,⁴⁵ their current legislative delimitation in terms of textual designation is not sufficiently justified. The Kazakhstan legislature uses the doctrine of imperativeness in relation to those civil-law norms, the legal nature of which cannot be determined textually.

To disclose the full potential of the autonomy of the parties, we consider it necessary to introduce the principle of discretion in the provisions of the CC of the RK on obligations, transactions and contracts.⁴⁶ Taking into account the principle of literal interpretation of these norms, we also need to move on to the principle of objective interpretation for establishing their discretionary or mandatory legal nature.

⁴³ Latvijas Republikas Civillikums 1937.gada 28. janvārī / URL: <https://likumi.lv/ta/id/72415-par-latvijas-republikas-1937-gada-civillikumu> [viewed: 15.07.2018].

⁴⁴ Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition / Edited by Christian von Bar, Eric Clive, Hans Schulte-Nölke. – Munich: Sellier European Law Publishers, 2009. – 1604 p.

⁴⁵ Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) от 27 декабря 1994 года / URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061#pos=1;-307 [viewed: 15.07.2018].

⁴⁶ Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) от 27 декабря 1994 года / URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061#pos=1;-307 [viewed: 15.07.2018].

This should positively affect the freedom of modelling of non-defined contracts in particular because introduction of the principle of discretion will expand the limits of its freedom due to greater discretion of legal regimes of defined contracts, which, due to the principle of mandatory norms, the legal nature of which can not be determined in a textual way, often in the Kazakh judicial practice unfairly blocks the modelling of atypical contractual constructions.

The author indicates in the research that the main legislative tools to fill the gap in the conditions of a non-defined contract are general discretionary norms about obligations, transactions and the contract. However, it is permissible to apply special discretionary norms regulating a similar defined contract: not directly, but by the analogy of law.

In comparison to the legal system of the Anglo-Saxon counties, where the methodology of analogy applied to precedents is considered one of the fundamental and important parts in law,⁴⁷ in the countries of the Roman-German system of right, the methodology of analogy seems to be more of a rare phenomenon, a certain exception, than a regular and systemic legal instrument.

To fill the contractual gap, the analogy of law is allowed in the civil law of Kazakhstan, Latvia and Germany. However, this institution can be used when the general legal regime of a non-defined contract does not contain any regulation or the corresponding general norms are able to fill the gap less accurately and adequately than some special discretionary norms regulating a defined contract.

⁴⁷ Farrar, J.H. Reasoning by Analogy in the Law // Bond Law Review. – 1997. – Vol. 9. – P. 149.

CONCLUSION

The conducted research allowed formulating the following main conclusions:

1. The legal regulation of the system of contracts in Kazakhstan, Latvia and Germany is divided into statutory and casual. Statutory regulation is carried out at the expense of the norms of positive law. The casual regulation is carried out through self-regulation by legal individual means, that is, the contract itself, containing its individual conditions, is a self-regulator of arising contractual legal relationships.

2. Due to the existence of a huge number of disparate and non-interconnected contracts in the contract practice, a complete and cooperative casual system of contracts cannot be formed.

3. The statutory system of contracts in Kazakhstan, Latvia and Germany corresponds to all the features of the system as a whole, namely there are interrelated elements of the system, the relationship between the elements of the system, the single purpose of the system, the structure of the system and its integrity.

4. In the law of Kazakhstan, Latvia and Germany, along with common approaches, there are individual distinctive features in the formation of the statutory system of contracts.

5. The statutory system of contracts is a set of interrelated and interacting legal regimes for defined and non-defined contracts.

6. In the civil law of Kazakhstan, Latvia and Germany, there are two separate legal regimes for defined and non-defined contracts. In parallel with general legal regulation for defined and non-defined contracts, there are special rules for certain types of defined contracts.

7. Unlike the dualistic content of the statutory system of contracts in Germany and Latvia, it is monistic in Kazakhstan. Thus, legal regimes of contracts in the civil law of Kazakhstan are a set of interrelated and interacting legal norms that provide unique legal regulation for each variety of defined contracts and general civil law regulation for non-defined contracts.

8. In Germany and Latvia, the legal regimes of contracts are a set of interrelated and interacting legal norms that provide unique legal regulation for each variety of defined contracts and general civil law regulation for civil non-defined contracts, and, along with civil law regulation, specific commercial law regulation for commercial non-defined contracts.

9. A non-defined contract is an agreement of persons that generates a legal relationship; the essential content of it is the commission or abstention from the performance of legitimate and simultaneously unique substantive actions aimed at certain objects of civil circulation.

10. Non-defined contracts include shareholder's agreements, a distribution agreement and an escrow agreement under the laws of Kazakhstan, Latvia and Germany, as well as a fiduciary management agreement under the laws of Germany and Latvia and a secondment agreement under the laws of Kazakhstan and Latvia.

11. For a mixed contract, there are three main features: 1) a mixed contract is an independent legal structure, allowing to combine elements of different types of contracts; 2) as part of a mixed contract, there must be at least two elements of different types of contracts; as a minimum, one of them is defined; 3) the mixed contract has a unique mechanism of legal regulation, which is expressed in the interaction between the legal regimes of different types of contracts and in the creation of a balanced legal regulation.

12. In the European doctrine of civil law, two main methods for determining the legal regime of a mixed contract have been developed: absorption and combining. The method of absorption involves the allocation of the dominant element in a mixed contract the legal regime of which is applicable to all elements of the types of contracts entering into it. The method of combining presupposes the division of a mixed contract into constituent elements of the types of contracts entering into it, with the application of their native legal regimes to them. The latter method is recognized as predominant in Kazakhstan.

13. In virtue of the fact that the norms on a mixed contract are not envisaged in the civil legislation of Latvia and Germany, it is impossible to single out a stable predominant method for determining a legal regime in a mixed contract. The choice of a method for determining the legal regime of a mixed contract is left to the discretion of the court.

14. Non-defined and mixed contracts are independent legal structures, in view of the fact that these structures have a different purpose and a different mechanism of legal regulation. In the framework of a dichotomous classification, a non-defined contract is contrasted with a defined contract. The mixed contract allows combining elements of various contracts and creating a balanced legal regulation.

15. The analysis of legislative restrictions on the freedom to conclude non-defined contracts in Kazakhstan, Latvia and Germany showed that in some cases, the legislature, in order to protect especially protected interests, deliberately restricts freedom of contract and recognizes certain types of defined contracts as mandatory models. It also means the prohibition on carrying out all kinds of contractual innovations in the scope of this contractual model for participants of the circulation.

16. Together with the general restrictions on freedom of contract, which are typical of all types of contracts, special restrictions on freedom of contract may be applied to a non-defined contract.

17. In Germany and Latvia, special restrictions on freedom of contract are expressed in the application to a non-defined contract: a) special mandatory norms regulating a similar defined contract by the analogy of the law in order to protect particularly significant interests protected by law or to prevent gross violations of the balance of interests of the parties; b) the whole set of norms of the special legal regime of the defined contract, in case of unfair circumvention of the special norms regulating this defined type of contract.

18. In Kazakhstan, special restrictions on freedom of contract are expressed in application to a non-defined contract of special mandatory norms regulating a similar defined contract by the analogy of the law in order to protect particularly significant interests protected by law or to prevent gross violations of the balance of interests of the parties. To expand special restrictions on freedom of contract in relation to a non-defined contract, the author proposes to introduce a number of changes and amendments to the civil legislation of Kazakhstan.

19. Along with restrictions on the freedom to conclude a non-defined contract, in order to fill a contractual gap in the civil law of Kazakhstan, Latvia and Germany, it is allowed to apply special discretionary norms that regulate the defined contract by the analogy of the law. This institution can be used when the general legal regime of a non-defined contract does not contain any regulation or the corresponding general norms are capable to fill the gap less accurately and adequately than some special discretionary norms regulating a defined contract.

The promotional study allowed us to make a number of proposals to improve the civil legislation of Kazakhstan and Latvia. The author suggests:

- to state P. 7 of Art. 8 of the CC of the RK in a new edition: “In case of non-compliance with the requirements stipulated in paragraphs 3-6 of this article, the court may refuse to protect the right belonging to the person *or apply other measures provided for by legislative acts*”.

- to supplement P. 2 of Art. 380 of the CC of the RK as follows: “*The rules on certain types of contracts provided for in this Code or other normative legal acts are not applied to a contract that is not stipulated by law. This provision does not exclude the possibility of applying to the contract that is not stipulated by law: 1) certain discretionary norms regulating a similar contract provided for in this Code or other normative legal acts by analogy of the law; 2) certain mandatory norms regulating the contract provided for in this Code or other normative legal acts by analogy of the law with a view to defend especially significant interests protected by law or to prevent gross violations of the balance of interests of the parties; 3) the whole set of norms regulating the contract provided for in this Code or other normative legal acts, if the party to the contract has committed an unfair circumvention of the mandatory norms regulating this contract*”.

- to state the first sentence of Art. 381 of the CC of the RK in a new edition: *“Parties may enter into the contract that contains elements of various contracts, at least one of which is provided for by the legislation (a mixed contract)”*.

- to exclude the concepts of a discretionary and mandatory norms from the articles 382 and 383 of the CC of the RK. In P.1 of Art. 382 of the CC of the RK, to include the following text: *“The norm is considered to be mandatory if it contains an express prohibition on the establishment of the other by the agreement of the parties or in the absence of such a prohibition, it proceeds from its substance and the purpose of legislative regulation to defend particularly significant interests protected by law or to prevent gross violation of the balance of interests of the parties.*

The norm is considered to be discretionary unless otherwise follows from the nature of the relevant norm or there is no express prohibition on the establishment of the other by the agreement of the parties in this Code and other normative legal acts”.

- to state Section 1511 of the Civil Law of Latvia in a new edition:

“A contract within the widest meaning of the word is any mutual agreement between two or more persons on entering into, altering, or ending lawful relations. A contract in the narrower sense applied here is a mutual expression of intent made by two or more persons based on an agreement, with the purpose of establishing obligations rights (Section 1401).

Parties are free to enter into a contract and determine its contents, subject to the requirements of good faith, fair dealing and law”.

- to state Section 1512 of the Civil Law of Latvia in a new edition:

“The contract may be both stipulated and not stipulated by law.

A mixed contract is the contract, which contains elements of various contracts, and at least one of them is stipulated by law.

The essence of any contractual obligation includes a promise made by one party and its acceptance by a second party (a unilateral contract), or a mutual promise and its acceptance by both parties (a bilateral or multilateral contract)”.

BIBLIOGRAPHY

Codes, Laws And Other Regulations

1. Bürgerliches Gesetzbuch vom 18. August 1896 / URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> [дата обращения: 15.07.2018].
2. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 8. Mai 1949 / URL: <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/index.html> [дата обращения: 15.07.2018].
3. French Civil Code (Napoleonic Code) of March 21, 1804 / URL: http://www.napoleon-series.org/research/government/c_code.html [дата обращения: 15.07.2018].
4. Latvijas Republikas Civillikums 1937.gada 28. janvārī / URL: <https://likumi.lv/ta/id/72415-par-latvijas-republikas-1937-gada-civillikumu> [дата обращения: 15.07.2018].
5. Zákon ze dne 3. února 2012 občanský zákoník České republiky / URL: <https://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-3-unora-2012-obcansky-zakonik-18840.html> [дата обращения: 15.07.2018].
6. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) от 27 декабря 1994 года / URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061#pos=1;-307 [дата обращения: 15.07.2018].
7. Свод законов Российской империи. Том десятый. Часть I. Законы гражданские. - СПб.: Тип. Второго Отделения Собственной Е.И.В.Канцелярии, 1857. – 604 с.
8. Свод гражданских узаконений губерний Прибалтийских (Часть III Свода местных узаконений губерний Остзейских) (издание 2-е, исправленное и пересмотренное) (сост. А. М. Нолькен). – Петроград, издание юридического книжного склада «Право», 1915. – 953 с.

Scientific Literature

9. Basedow, J. Die Europäische Union zwischen Marktfreiheit und Überregulierung – Das Schicksal der Vertragsfreiheit, in: Gesellschaft für Rechtspolitik an der Universität Trier (Hrsg.), Bitburger Gespräche Jahrbuch 2008/I, München, 2009. – S. 85-103.
10. Farrar, J.H. Reasoning by Analogy in the Law // Bond Law Review. – 1997. – Vol. 9. – P. 149-176.
11. Larenz, K., Wolf M. Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts: Ein Lehrbuch. Aufl. 8. – München: Verlag C.H. Beck, 1997. – 1022 S.

12. Lesaffer, R. Medieval canon law and early modern treaty law // Journal of the History of International Law. – 2000. – № 2 (2) – P. 178-198.
13. Palandt Bürgerliches Gesetzbuch. 64. Aufl. Bearbeitet von Dr. Peter Bassenge, Prof. Dr. Dr. h.c. Brudermüller, Prof. Dr. Uwe Diederichsen, Wolfgang Edenhofer, Prof. Dr. Helmut Heinrichs, Prof. Dr. Andreas Heldrich, Prof. Dr. Hans Putzo, Hartwig Sprau, Walter Weidenkaff. – München: Verlag C.H. Beck, 2005. – S. 2945.
14. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition / Edited by Christian von Bar, Eric Clive, Hans Schulte-Nölke. – Munich: Sellier European Law Publishers, 2009. – 1604 p.
15. Schulze, R. The New Challenges in Contract Law // New Features in Contract Law / by R. Schulze. – Munich: European Law Publishers, 2007. – 264 p.
16. Stone, R. The Modern Law of Contract. 5th ed. – London: Cavendish Publishing Limited, 2002. – 503 p.
17. Карапетов А.Г., Савельев А.И. Свобода договора и ее пределы. В 2-х томах. – М.: Статут, 2012а. – Т. 2: Пределы свободы определения условий договора в зарубежном и российском праве. – 453 с.
18. Осаке К. Сравнительное правоведение: схематический комментарий. Пер. с англ. – М.: Юристъ, 2008. – 830 с.
19. Сулейменов М.К. Гражданское право в системе права // Гражданское право в системе права: Сб. материалов Международной научно-практической конференции в рамках ежегодных чтений / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы: НИИ частного права КазГЮУ, 2007а. – С. 8-28.
20. Цвайгерт К., Кётц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права. В 2-х томах. – М.: Международные отношения, 1998. – Том 2. Разное: Пер. с нем. – 512 с.